

МВС УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Б. О. Логвиненко

ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Навчальний посібник

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2020

УДК 342.92:351.77(477)

Л 69

*Рекомендовано до друку Науково-методичною радою
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(протокол № 5 від 21.01.2020)*

Рецензенти:

Кобзар Олександр Федорович – д-р юрид. наук, доц., начальник кафедри забезпечення державної безпеки Київського факультету Національної академії Національної гвардії України;

Корнієнко Максим Вікторович – канд. юрид. наук, доц., завідувач кафедри адміністративної діяльності поліції Одеського державного університету внутрішніх справ

Логвиненко Б. О.

Л 69 Провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я : навч. посіб. / Б. О. Логвиненко. – Дніпро : Видавець Біла К. О., 2020. – 106 с.

ISBN 978-617-645-374-1

У навчальному посібнику з урахуванням наукових досліджень та національного законодавства України розкрито загальні засади та сутність провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я. Розглянуто сутність і зміст здоров'я та права на охорону здоров'я як комплексних категорій. Проведено загальну характеристику адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я. Розкрито поняття і особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я. Окреслено адміністративну юрисдикцію Національної поліції щодо розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я. Визначено учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції. Розкрито особливості кваліфікації окремих видів адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції.

Посібник призначено для поліцейських, курсантів, слухачів, викладачів, фахівців у галузі права та інших осіб, які цікавляться питаннями медичного права, юрисдикційних повноважень Національної поліції та провадженням у справах про адміністративні правопорушення.

УДК 342.92:351.77(477)

ISBN 978-617-645-374-1

© Логвиненко Б. О., 2020

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	
1.1 Сутність і зміст здоров'я та права на охорону здоров'я як комплексних категорій.....	6
1.2 Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я.....	18
1.3 Поняття і особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.....	29
РОЗДІЛ II. СУТНІСТЬ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЗА УЧАСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ	
2.1 Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.....	60
2.2 Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції.....	74
2.3 Особливості кваліфікації окремих видів адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції.....	83
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	100
ДОДАТКИ	101

ВСТУП

*Non est census supersalutis corporis –
немає нічого ціннішого за здоров'я*

Сьогодні в Україні тривають глибокі перетворення, обумовлені реалізацією курсу на входження до Європейського Союзу. Відповідно, як правоохоронна, так і охороноздоровча системи зазнають трансформацій, спрямованих на створення якісно нових і сучасних управлінських моделей.

Законом України «Про Національну поліцію» від 02.07.2015 в Україні було створено нову правоохоронну інституцію європейського зразка, як центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку. Серед основних повноважень поліції пунктом 8) частини 1 статті 23 «Основні повноваження поліції» Закону України «Про Національну поліцію» визначено, що поліція у випадках визначених законом, здійснює провадження у справах про адміністративні правопорушення, приймає рішення про застосування адміністративних стягнень та забезпечує їх виконання. Відповідне провадження ґрунтується на положеннях Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) та відомчих нормативно-правових актів. На превеликий жаль, реалізація відповідного провадження не завжди є ефективною, що тягне за собою низку інших негативних факторів і не дозволяє вести мову про досягнення завдань Кодексу України про адміністративні правопорушення у цілому. Причинами тут слугує як недосконалість національного адміністративного деліктного законодавства, так і недостатня обізнаність поліцейських у медичних питаннях, зокрема, законодавстві у сфері охорони здоров'я в Україні.

Таким чином, поряд розвитком нової моделі охорони здоров'я в Україні, важливим моментом залишається удосконалення адміністративно-правових деліктних відносин у медичній сфері. Нажаль, питання, пов'язані із удосконаленням адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері охорони здоров'я допоки не знаходять комплексного законодавчого рішення, що створює ситуацію, коли діючі алгоритми не функціонують, а початок дії нових не можна спрогнозувати. Негативними прикладами можуть слугувати ліквідація санітарно-епідеміологічної служби, як суб'єкта адміністративної юрисдикції, недостатні обсяги санкцій за вчинення правопорушень у сфері охорони здоров'я та невдало проведений критерій розмежування відповідних

адміністративних правопорушень у КУпАП. Як наслідок, ми маємо розпорошені по главам КУпАП адміністративні правопорушення, що мають спільним об'єктом – «охорону здоров'я».

Детальний розгляд положень чинного КУпАП сьогодні не дозволяє вважати його ефективним інструментом протидії адміністративним правопорушенням у сфері охорони здоров'я. Причому, це рівною мірою стосується невідповідності вимогам сьогодення значної частини як матеріальних, так і процесуальних його норм.

Надана Національній поліції довіра українського суспільства вимагає від поліцейських впевненого орієнтування у національному правовому масиві, зокрема і у медичному законодавстві, що стосується її діяльності.

Отже, у підготовленому навчальному посібнику ми пропонуємо читачам розглянути загальні засади та сутність провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції; розкрити сферу охорони здоров'я як родовий об'єкт адміністративних правопорушень; провести загальну характеристику адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я; розкрити поняття і особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я; охарактеризувати органи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я; визначити учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції; розкрити особливості розгляду окремих категорій справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції.

Виконання перерахованих завдань, на наш погляд, має сприяти не лише отриманню більш ґрунтовних знань про особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, а й дозволить краще орієнтуватися у деліктних медико-правових відносинах за участю Національної поліції у цілому.

Положення навчального посібника кореспондуються із відповідними темами навчальних дисциплін «Адміністративний процес», «Адміністративна відповідальність», «Адміністративно-юрисдикційна діяльність Національної поліції України» та спрямовані на поглиблене вивчення питань, пов'язаних із провадженням в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції. Навчальний посібник спрямований на забезпечення і удосконалення превентивної складової діяльності Національної поліції у частині реалізації заходів адміністративної відповідальності у сфері охорони здоров'я.

РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

1.1 Сутність і зміст здоров'я та права на охорону здоров'я як комплексних категорій

Здоров'я людини є тією категорією, що разом із життям утворюють основу соціальних цінностей людини. Зокрема, Конституцією України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю (стаття 3); кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань (стаття 27)¹.

Віднесення здоров'я до фундаментальної соціально-правової категорії значною мірою пов'язано із наступними обставинами:

1) наявність певного рівня здоров'я відображає реальну здатність особи реалізувати на практиці власні права та виконувати покладені обов'язки;

2) у чинних міжнародних нормативно-правових актах та у національному законодавстві нерідким є терміно-сполучення «життя і здоров'я», що свідчить про ментальну та сутнісну близькість цих двох соціальних явищ та цінностей;

3) право на охорону здоров'я належить до конституційних, адже воно задеклароване у статті 49 Конституції України, де стверджується, що кожен має право на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування. Охорона здоров'я забезпечується державним фінансуванням відповідних соціально-економічних, медико-санітарних і оздоровчо-профілактичних програм (стаття 49)²;

4) соціальна вартість здоров'я для кожної людини та для суспільства і цілому багато в чому пояснюється можливістю належного функціонування органів та систем, організму людини загалом, самостійно забезпечувати свої основні життєві потреби, не бути «тягарем» для рідних та близьких;

5) соціальна та правова значущість здоров'я людини, навіть порівняно із її правами. Тут слід звернути увагу на позицію С.Г. Стеценка, який стверджує, що насамперед необхідно визнати, що важливим для людини є не так сам факт наявності прав та свобод, як визнання її життя базовою аксіологічною величиною. Адже для кожної людини права та свободи є значущими тоді, коли вона жива, коли вона має змогу їх

¹Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

² Конституція України // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

реалізувати. Для неживої людини (за певними винятками) права та свободи не є актуальними³. За аналогією, нездорова людини є більш уразливою у реалізації власних прав, а відповідні права і свободи стають для неї не так актуальними;

б) здоров'я потрібно зберігати, забезпечувати, відновлювати, охороняти. І якщо перша складова (збереження) здебільшого пов'язана із внутрішнім сприйняттям конкретної особи та її діями, то всі інші залежать від публічно-правових інституцій, а відтак вимагають належного публічного адміністрування вказаними процесами. Власне тут, як виявляється, знаходяться підвалини «суб'єктивного права людини в сфері медичної діяльності, під яким розуміється міра можливої поведінки людини, спрямованої на використання норм права, що містяться у законодавстві про охорону здоров'я»⁴.

Що ж слід вкладати у зміст поняття «здоров'я»? Комплексність даної категорії дозволяє її розкриття через одностайне сприйняття у одноманітному середовищі. Наприклад, у медичному середовищі під терміном «здоров'я» розуміється одне, у соціологічному – інше, серед правознавців – третє, у філософському аспекті – четверте.

У загальному розумінні «здоров'я людини» визначається як природний стан організму, що характеризується його повною рівновагою із біосферою та відсутністю будь-яких виражених хворобливих змін⁵. Ця позиція, зафіксована у Великій медичній енциклопедії ще за радянських часів та акцентує увагу на таких характеристиках: природній стан організму; зв'язок із біосферою; відсутність хвороб.

Чи може таке визначення поняття «здоров'я людини» бути вживаним у межах юриспруденції. Так, але не беззастережно. Іншими словами, воно (як і будь-яке інше «медичне» визначення здоров'я) повинно братися до уваги правознавцями, які аналізують правове регулювання сфери охорони здоров'я. Водночас, особливості юридичного сприйняття охороноздоровчої сфери, як предмету дослідження, мають бути відображені у визначенні цього поняття.

Свого роду «проміжний» міждисциплінарний характер має визначення здоров'я, що міститься у документах Всесвітньої організації охорони здоров'я (далі – ВООЗ). Міждисциплінарний характер проявляється у тому, що з одного боку, ця міжнародна інституція опікується питаннями охорони здоров'я, а її склад представлений, переважно медичними працівниками. З іншого боку – документи, які вона

³ Стеценко С.Г. Біоюриспруденція фундаментальна частина сучасного загальнотеоретичного правознавства // Право України. 2013. № 9. С. 194–216, с.194

⁴ Стеценко С.Г. Медицинское право: учебн. Санкт-Петербург: Юридический центр Пресс, 2004. 572 с, с.139.

⁵ Фролов В.А. Здоровье // Большая медицинская энциклопедия / гл. ред. акад. Б. В. Петровский. Т. 8. Москва: Изд-во «Советская энциклопедия», 1978. С. 356.

видає, є фактично обов'язковими для виконання державами – членами ВООЗ. До їх переліку належить і Україна. Головна мета ВООЗ полягає у сприянні забезпеченню охорони здоров'я населення усіх країн світу. Текст Статуту ВООЗ коротко може бути сформульований, як «Право на здоров'я». ВООЗ координує міжнародне співробітництво з метою розвитку й удосконалення систем охорони здоров'я, викорінення та зменшення тягарю інфекційних захворювань, зокрема, боротьби із поширенням СНІДу, впровадження у світових масштабах імунізації від тяжких інфекційних хвороб, координації фармацевтичної діяльності країн-членів тощо. Впродовж останніх років завдяки зусиллям ВООЗ питання охорони здоров'я стали світовим пріоритетом у політичному порядку денному. Їх почали обговорювати на найважливіших політичних міжнародних заходах, до цієї сфери постійно залучаються нові фінансові, матеріальні та інтелектуальні ресурси⁶.

Загальне сприйняття здоров'я людини полягає в тому, що це стан фізичного, духовного і соціального благополуччя, за якого відсутні захворювання, а також розлад функцій органів і систем. Саме таке бачення було покладено в основу позицій Всесвітньої організації охорони здоров'я з цього питання. Такого ж роду підхід взяв на озброєння і вітчизняний законодавець, розмістивши у статті 3 Основ законодавства України про охорону здоров'я поняття, відповідно до якого здоров'я – стан повного фізичного, психічного і соціального благополуччя, а не лише відсутність хвороб і фізичних вад⁷.

Розрізняють громадське та індивідуальне здоров'я. Перше розглядається як поняття статистичне і характеризується такими демографічними показниками, як народжуваність, смертність, дитяча смертність, захворюваність, рівень фізичного розвитку, середня тривалість життя. Здоров'я індивідуума менш конкретно визначене поняття, що пов'язано з великою широтою індивідуальних особливостей, різноманіттям факторів, що впливають на здоров'я людини. Існують такі поняття:

Фізичне здоров'я – це природний стан організму, зумовлений нормальним функціонуванням усіх його органів і систем;

Психічне здоров'я характеризується рівнем і якістю мислення, розвитком уваги і пам'яті, ступенем емоційної стійкості;

---

⁶ Знаменська М.В. Всесвітня організація охорони здоров'я // Енциклопедія історії України: Т. 1: А–В / редкол.: В. А. Смолій (го-лова) та ін. НАН України. Інститут історії України. – Київ: В-во «Нау-кова думка», 2003. С. 648–649.

⁷ Основи законодавства України про охорону здоров'я; За-кон від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>.

Моральне здоров'я визначається тими моральними принципами, котрі є основою соціального життя людини, тобто свідомим ставленням до праці, до культури тощо;

Соціальне здоров'я визначається працездатністю, соціальною активністю, діяльнісним ставленням людини до світу⁸.

В.І. Олефір зазначає, що сутність здоров'я стосується філософських, політичних, соціальних та інших аспектів. Філософські аспекти полягають у виборі ціннісних орієнтирів, політичні – в забезпеченні стабільності та безпеки держави, соціальні – у відновленні трудових ресурсів, здатності до суспільно-но-корисної діяльності, економічні – в підвищенні продуктивності праці, створенні матеріальних благ, що поліпшують добробут населення і якість життя. Психологічна складова визначається перевагами, мотивацією в поведінці зі збереження здоров'я, медична – у формуванні потреби в послугах охорони здоров'я⁹. Таке бачення дійсно відображає сутність сприйняття здоров'я, його комплексний та системоутворюючий характер. Акцентуємо увагу на психологічній складовій здоров'я, яка визначається перевагами, мотивацією у поведінці зі збереження здоров'я. Тут питання носить економіко-правовий характер, адже, виявляється, збереження здоров'я окремо взятою людиною призводить до зменшення навантаження на систему охорони здоров'я держави (оскільки людина не звертається за безоплатною медичною допомогою) і покращення якості трудової діяльності особи (вона не хворіє, не перебуває на лікарняному тощо). Крім того, держава не виплачує такій людині кошти за перебування на лікарняному (лікарняний лист) і, у такий спосіб, держава має змогу витратити ці кошти на соціальні проекти.

Здоров'я також є важливим соціальним та економічним чинником, від стану якого залежать економічні ресурси, фізичний, духовний і моральний потенціал суспільства. Велике значення здоров'я, як вищого і природного блага, зумовлює необхідність його охорони і захисту, зокрема міжнародно-правовими засобами. Здоров'я людей є одним з найважливіших показників соціально-економічного та екологічного добробуту суспільства, його демографічного, духовно-культурного, політичного, наукового, біологічного та етичного потенціалу. Воно також є об'єктивним критерієм ефективності заходів законодавчих і виконавчих

---

⁸ Акопов В. И. Медицинское право: современное здравоохранение и право граждан на охрану здоровья: учеб.-практ. пособие для практикующих юристов и врачей. Ростов н/Д: Феникс, 2012. 377, с.11-12.

⁹ Олефір В. І. Освіта і охорона здоров'я інвалідів: адміністративно-правове забезпечення державного управління галузями: навч. посіб. Київ: «МП Леся», 2013. 160 с, с.87.

органів влади. Цей термін охоплює фізичні, психічні, духовні й соціальні аспекти життєдіяльності¹⁰.

Отже, під здоров'ям як правовою категорією та об'єктом адміністративного права пропонується розуміти конституційно визначену соціальну цінність, яка відображає стан належного нехворобливого функціонування органів та систем, організму людини загалом, відтворює фактичну можливість особи реалізовувати на практиці свої права.

З огляду на це визначення, ключовими особливостями здоров'я як правової категорії є:

- це конституційно визначена соціальна цінність;
- воно відображає стан належного нехворобливого функціонування органів та систем, організму людини загалом;
- воно відображає фактичну можливість особи реалізовувати на практиці свої права.

З позицій системного дослідження поняття, змісту та особливостей здоров'я як фундаментальної соціально-правової категорії, важливо зосередити увагу на адміністративно-правовому аналізі сутності таких явищ, як «право на здоров'я» та «право на охорону здоров'я», їх співвідношенні один з одним та із самим здоров'ям.

Ключовим питанням, що виникає при дослідженні такого феномену, як здоров'я, є існування право на нього. Розглянемо це нижче.

Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 16 грудня 1966 року у статті 12 констатує, що держави, які беруть участь у цьому Пакті, визнають право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Заходи, яких повинні вжити держави-учасниці Пакту для повного здійснення цього права, включають ті, які є необхідними для:

- а) забезпечення скорочення мертвонароджуваності та дитячої смертності і здорового розвитку дитини;
- б) поліпшення всіх аспектів гігієни зовнішнього середовища і гігієни праці в промисловості;
- в) запобігання і лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших хвороб і боротьби з ними;
- г) створення умов, які б забезпечували всім медичну допомогу і медичний догляд у разі хвороби¹¹.

С.П. Головатий, на підставі аналізу Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права, різноманітних коментарів до його

---

¹⁰ Сенюта І.Я. Медичне право: право людини на охорону здо-ров'я: монографія. Львів: Астролябія, 2007. 224 с, с.20.

¹¹ Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права, прийнятий 16 грудня 1966 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_042/card3#Files

тексту, а також рішень Європейського Суду з прав людини, зазначає, що стаття 12 (пункт 2) вимагає, щоб держава вживала заходів для поліпшення здоров'я своїх громадян шляхом: скорочення дитячої смертності та покращення здоров'я дітей; поліпшення екологічних умов праці та гігієни на робочому місці; запобігання, контролю та лікування епідемічних, ендемічних, професійних та інших захворювань, а також створення умов, які б забезпечували кожному рівний і вчасний доступ до медичних послуг. Усе перераховане в цьому пункті, є радше «ілюстративними і невичерпними прикладами», аніж повним викладом зобов'язань держави. Право на здоров'я витлумачене як таке, що вимагає від держави поважати репродуктивні права жінок, не обмежуючи їм доступ до протизаплідних засобів чи вдаючись до «цензурування, замовчування чи навмисного перекручення» інформації стосовно їхнього сексуального здоров'я.

Право на здоров'я є інклюзивним правом (Inclusive right): воно поширюється не лише на вчасну і відповідну охорону здоров'я, а й на засадничі визначальні для здоров'я чинники (детермінанти), зокрема: доступ до здорової питної води, адекватні санітарні умови, адекватне постачання здорової їжі, годування та житлові умови, здорові екологічні умови та здоровий стан робочого місця¹².

Захист права на здоров'я населення України є одним із напрямків соціальної політики держави. Враховуючи прагнення держави стати учасницею Європейського Союзу, необхідність узгодження національних норм у різних сферах, зокрема у сфері права на здоров'я фізичної особи, з європейськими нормами набуває все більшої актуальності. О. Сідей відмічає, що Європейський механізм захисту прав людини справедливо визначають єдиним ефективним в цій галузі. Основними суб'єктами європейської системи захисту права на здоров'я є Рада Європи (далі – РЄ) та Європейський союз (далі – ЄС). Важливу роль у цій сфері також відіграють Організація з безпеки і співробітництва в Європі (далі – ОБСЄ) та неурядові організації. Відповідно і європейські стандарти захисту права на здоров'я поділяються на стандарти РЄ та ЄС¹³. Варто зазначити, що реалізація на практиці положень Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права не вимагає членства держави-підписанта у Європейському Союзі, але такий курс варто схвально оцінювати. Сам шлях до такої наддержавної інституції уже приносить позитивні результати, адже узгодження нормативно-правової бази, організаційно-правових механізмів забезпечення права на здоров'я вже можуть бути схвалені.

¹² Головатий С. Про людські права. Лекції.- Київ: ДУХ І ЛІТЕРА, 2016. 760 с, с.277.

¹³ Сідей О. В. Захист права на здоров'я на Європейському та національному рівнях // Публічне право. 2016. № 3. С. 72–76, с.72.

З точки зору Р.А. Майданика, права людини у сфері охорони здоров'я ґрунтуються на визнанні переліку так званих основних прав і свобод людини загальносвітовою цінністю, загально-людським надбанням та основою для єдиного загальносвітового розвитку в руслі всезагального блага і загальноцивілізаційного розквіту. За своєю сутністю основні права і свободи людини стосуються найбільш важливих прав людини, розкривають природний стан свободи, отримують найвищий юридичний захист, становлять ядро правового статусу особистості. Такі права є природними, невідчужуваними, безпосередньо реалізуються правовими можливостями індивідуума, гарантують індивідуальну свободу і недоторканність особистості. До властивостей основних прав людини у сфері охорони здоров'я відносять такі характеристики, як: природність та невідчужуваність, верховенство і пряма дія, всезагальність та рівність; вони не виникають з відносин людини з іншими суб'єктами права, а лише виявляються в таких відносинах; стосуються сфери охорони здоров'я; гарантованість цих прав на конституційному рівні, яка полягає в безоплатному наданні медичної допомоги державними і комунальними закладами охорони здоров'я¹⁴. Саме тут, як виявляється, і криється ключова особливість права на здоров'я з точки зору його правової оцінки та можливості реального втілення у життя. Адже, приміром, як може бути інтерпретовано всезагальність та рівність права на здоров'я у двох різних осіб: яка народилась у сім'ї з достатнім рівнем соціального захисту, у високорозвиненій державі з реальним принципом верховенства права, чи яка народилась, скажімо, з вродженим фізичним дефектом за умови неможливості його виправлення засобами вітчизняної медицини? Питання не є простим з точки зору аналізу рівності у реалізації права на здоров'я.

Право на здоров'я носить, передусім, суб'єктивний характер і значною мірою залежить від самої людини, її генетичних характеристик, спадковості, рівня та способів збереження нею самою власного здоров'я.

Переходячи до визначення поняття права на здоров'я, наведемо позицію С.Б. Булеци, яка зазначає, що можна визначити право на життя та здоров'я як особисте немайнове право фізичної особи щодо володіння та користування власним життям, а також захисту власного життя і здоров'я та життя і здоров'я інших осіб у межах, що передбачені законодавством. Право на життя та здоров'я є доволі складним за своєю конструкцією та включає в себе низку активних та неактивних повноважень. Повноваження, які становлять зміст права на життя та здоров'я, є

---

¹⁴ Майданик Р.А. Права людини у сфері охорони здоров'я: поняття, система, механізм // Права людини у сфері охорони здоров'я України: проблеми доктрини і практики. Матеріали круглого столу (м. Київ, 24 вересня 2013 р.). Біла Церква: ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. С. 5–14, с.5.

настільки широкими, що не можуть підлягати винятково законодавчій регламентації, але повинні бути законодавчо закріплені¹⁵.

До міжнародно-правових актів в договірному механізмі захисту права на здоров'я відносяться: Європейська соціальна хартія (переглянута); Європейський кодекс соціального забезпечення; Європейська конвенція про соціальне забезпечення; Конвенція про розробку Європейської фармакопеї; Європейська угода про обмін лікувальними субстанціями людського походження; Конвенція про захист прав і гідності людини щодо застосування біології та медицини. Зазначений вище перелік не є вичерпним та передбачає різні аспекти розуміння та співробітництва держав-учасниць щодо захисту права на здоров'я. Одним із основних документів, що регулює відносини у сфері права на здоров'я є Європейська соціальна Хартія (далі – ЄСХ). Низка положень ЄСХ прямо чи опосередковано гарантує право на здоров'я: стаття 11 – право на охорону здоров'я; стаття 13 – право на соціальну й медичну допомогу; стаття 14 – право користування послугами соціальних служб¹⁶. У статті 11 цього документу йдеться про право на здоров'я, а не про право на охорону здоров'я, оскільки офіційний текст цієї статті сформульовано так: «Кожна людина має право користуватися будь-якими заходами, що дозволяють їй досягти най-кращого стану здоров'я, який є можливим»¹⁷.

Механізм захисту права на здоров'я РЄ поділяється на інституційний та договірний. Інституційний механізм захисту включає в себе уповноважених суб'єктів (інституції) та їх практичну діяльність і відіграє не менш важливу роль для захисту права на здоров'я в діяльності РЄ. До таких суб'єктів відносяться: Статутні органи: Комітет міністрів, Парламентська асамблея, Секретаріат, Інститути, Європейський суд з прав людини, Конгрес місцевих та регіональних влад Європи; Комісар з прав людини, Європейська комісія з боротьби з расизмом та нетерпимістю, Європейський комітет з соціальних прав, Конференція міжнародних неурядових організацій; Структури, засновані частковими угодами: Європейська комісія за демократію через права (Венеціанська комісія), Група Помпиду; Європейська фармакопейна комісія; інші структури та органи РЄ¹⁸.

Перед наданням власного визначення, акцентуємо увагу, що й у статті 12 Міжнародного пакту про економічні, соціальні і культурні права

---

¹⁵ Булеца С.Б. Право фізичної особи на життя та здоров'я (порівняльно-правовий аспект): монографія. Ужгород: Ліра, 2006. 172 с, с.62.

¹⁶ Сідей О. В. Захист права на здоров'я на Європейському та національному рівнях. Публічне право. 2016. № 3. С. 72–76, с.73

¹⁷ Європейська соціальна хартія. К: Фенікс, 2004. 40 с.

¹⁸ Заблоцька Л. Г., Федорова А. Л., Шинкаренко Т. І. Політико-правові аспекти діяльності Ради Європи: навч. по-сіб. Київ: Фе-нікс, 2007. 224 с, с.43-44

Йдеться не власне про право на здоров'я, а про право кожної людини на найвищий досяжний рівень фізичного і психічного здоров'я. Тому, ми вважаємо, що право на здоров'я як адміністративно-правову категорію варто визначити як можливість особи будь-якими не забороненими чинним законодавством способами здійснювати заходи, спрямовані на збереження та покращення стану її здоров'я.

Виникає логічне запитання: як між собою співвідносяться право на здоров'я і право на охорону здоров'я? Враховуючи те, що міжнародні документи передусім містять поняття та характеристики саме «права на охорону здоров'я», відповідь на це питання є вельми актуальною як для теорії, так і для практики публічного адміністрування сферою охорони здоров'я. Так, Б. Тобес відмічає наступне: «ми не заперечуємо можливості того, що в межах деяких обговорень термін «право на охорону здоров'я» може виявитися більш прийнятним з огляду на конкретність. Це стосується, наприклад, обговорення пріоритетів з догляду за здоров'ям на національному рівні, де використання цього терміну буде більш точним. Саме тому в деяких країнах Заходу дискусії, викликані бюджетними обмеженнями на медицину і зростаючими цінами на медичне обслуговування, пов'язуються здебільшого з правом на охорону здоров'я¹⁹.

Зміст права на охорону здоров'я не завжди піддається чіткому визначенню, як і сам термін «здоров'я». У літературі з прав людини і законів про здоров'я найчастіше трапляються вислови «право на здоров'я», «право на догляд за здоров'ям», «право на охорону здоров'я». Різні автори досі не змогли досягти консенсусу, який термін є найвдалішим. За даними Б. Тобес, на міжнародному рівні досить широке поширення отримав термін «право на здоров'я», що, на думку автора, найбільше відповідає змісту поняття. Термін «право на здоров'я» повніше розкриває суть міжнародних угод з прав людини і до-помагає усвідомити, що містить у собі не лише право на охорону здоров'я, а й право на низку умов, зокрема й соціально-економічних, без яких здоров'я є неможливим. Водночас, в останні десятиліття в міжнародному і національному законодавстві частіше застосовується поняття «право на охорону здоров'я»²⁰.

У такий спосіб, право на охорону здоров'я є більш прийнятним та широковживаним, а відтак воно є більш важливим для науки адміністративного права, для вирішення актуальних питань публічного адміністрування в галузі охорони здоров'я населення.

---

¹⁹ Тобес Брижит. Право на здоров'я: Теорія і практика. Москва: Устойчивый мир, 2001. 370 с, с.22.

²⁰ Судова медицина. Медичне законодавство: підручник: у 2-х кн. / М.В. Банчук, В.Ф. Москаленко, Б.В. Михайличенко та ін. / За аг. ред. В.Ф. Москаленка та Б.В. Михайличенка. 2-ге вид., виправл. Кн. 2: Медичне законодавство: Правова регламентація лікарської діяльності. Київ: ВСВ «Медицина», 2012. 496 с с.56.

Автори довідника «Охорона здоров'я та права людини» зазначають, що поняття права на охорону здоров'я включає в себе право на медичну допомогу, яка повинна бути доступною, наявною, прийнятною та якісною, і право на основоположні визначальні передумови здоров'я, зокрема громадянські і політичні права. Натомість, структура права на медичну допомогу, це передусім:

- наявність закладів охорони здоров'я, товарів і послуг у сфері охорони здоров'я;
- доступність лікувально-профілактичних закладів, товарів і послуг у системі охорони здоров'я, яка включає: відсутність дискримінації; фізичну доступність; економічну доступність/спроможність; інформаційну доступність;
- прийнятність закладів охорони здоров'я, товарів і послуг у системі охорони здоров'я передбачає: дотримання принципів медичної етики; відповідність культурним особливостям; врахування тендерної проблематики та життєвого устрою;
- якість закладів охорони здоров'я, товарів і послуг у системі охорони здоров'я повинна забезпечуватись шляхом дотримання належного наукового та медичного рівнів²¹.

Проблематика права на охорону здоров'я більшою мірою, ніж права на здоров'я, зобов'язує державу до залучення публічно-правових механізмів охорони здоров'я населення. Це пов'язано із проблематикою громадського здоров'я, яке фактично уособлює реалізацію державою зусиль щодо охорони здоров'я значної кількості осіб. Саме тому, як стверджують автори видання про право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня, застосування заходів із забезпечення громадського здоров'я історично передувало визнанню прав людини. У зв'язку з цим, право на охорону здоров'я розвивалося без посилянь на права приватних осіб. Індивідуальне право на охорону здоров'я на міжнародному рівні почало утверджуватися в середині ХХ століття. Право індивіда на охорону здоров'я з одного боку надає права приватним особам у цій сфері суспільних відносин, з іншого – породжує зобов'язання для органів державної влади²².

Ми вважаємо, що одним із варіантів реалізації права громадянина на охорону здоров'я має стати належна організація роботи із зверненнями пацієнтів. До речі, це є завданням системи публічного адміністрування галузю. Ми поділяємо точку зору, відповідно до якої системі державного

---

²¹ Коен Дж., Езер Т., МакАдемс П., Мілоф М. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник. 5-те вид. / пер. з англ. Н. Шевчук. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2010. 600 с, с.19.

²² Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Іншакова Г.В. Право на охорону здоров'я у нормативно-правових актах міжнародного та європейського рівня. Харків: ВПП «Контраст», 2006. 296 с, с.16.

регулювання необхідна організація, основним завданням якої була б робота зі скаргами громадян у сфері охорони здоров'я та ефективно реагування на них, організація, що об'єднує та представляє інтереси пацієнтів, діяльність якої була б підтримана державою. Це особливо важливо сьогодні, коли наростання платних послуг у сфері охорони здоров'я на тлі адміністративно-командної закритості, зниження відповідальності держави за діяльність закладів охорони здоров'я та збільшення самостійності лікувально-профілактичних установ створює загрозу соціального вибуху²³. Наведена ще у 2004 році теза, є надактуальною сьогодні, адже реформування галузі відбувається у стислі терміни та, як виявляється, без належного інформування населення.

Юридична енциклопедія містить визначення, відповідно до якого право на охорону здоров'я – це одне з конституційних прав громадян, яке охоплює систему заходів, спрямованих на забезпечення збереження і розвитку фізіологічних та психологічних функцій, оптимальної працездатності та соціальної активності людини при максимальній біологічно можливій індивідуальній тривалості життя. Фінансування охорони здоров'я здійснюється за рахунок Державного бюджету України, бюджету АР Крим, бюджетів місцевого та регіонального самоврядування, фондів медичного страхування, благодійних фондів та будь-яких інших джерел, не заборонених законодавством; через державне забезпечення, створення та функціонування системи медичного страхування населення. Страхування громадян здійснюється за рахунок Державного бюджету України, коштів підприємств, установ і організацій, власних внесків громадян; через організацію державою матеріально-технічного забезпечення охорони здоров'я в обсязі, необхідному для надання населенню гарантованого рівня медико-санітарної допомоги; через сприяння держави розвитку наукових досліджень у галузі охорони здоров'я і впровадженню їх результатів у діяльність закладів і працівників охорони здоров'я²⁴.

Говорячи про право на охорону здоров'я, варто зазначити про різні рівні такого права. Передусім це торкається індивідуального та колективного рівнів. Як зазначають В.Ф. Москаленко та співавтори, правове регулювання здоров'я людини існує стільки ж, скільки існує право. При цьому виділяють два рівні забезпечення: охорони здоров'я нації і охорони здоров'я індивіда. Охорона здоров'я нації є більш давнім

---

²³ Саверский А.В. О необходимости создания государственной-общественной организации в сфере прав граждан на охрану здоровья // Актуальные проблемы правового регулирования медицинской деятельности: материалы 2-й Всероссийской научно-практической конференции, Москва, 26 марта 2004 г./ [под общ. ред. С.Г. Стеценко]. Москва: Издательская группа «Юрист», 2004. С. 45–47, с.46.

²⁴ Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю.С. Шемшучен-ко (голова редкол.) та ін. Київ: «Укр. Енцикл.», 1998. Т. 5: П-С. 2003. 736 с, с.23.

видом правового забезпечення захисту здоров'я. Відомо, що в Середньовіччі з'явилися правові норми, які встановлювали різні форми заборон. Зокрема, обмеження свободи пересування при епідеміях застосовувалися як контроль за інфекційними хворобами. Скорочення шкідливих впливів на здоров'я, попередження захворювань внаслідок змін у поведінці людей підтверджували важливість цих норм²⁵.

Надаючи власне визначення, зазначимо, що з точки зору публічного адміністрування медичною сферою, під правом на охорону здоров'я пропонується розуміти можливість особи за необхідності отримати доступну медичну допомогу, якому кореспондує конституційно закріплений обов'язок держави створювати умови, спрямовані на фінансування та організацію надання медичної допомоги, профілактику захворювань, санаторно-курортне лікування тощо.

Виходячи з викладеного, у адміністративно-деліктному праві краще оперувати поняттям «охорона здоров'я», а не «галузь охорони праці і здоров'я населення», використовуючи його для окреслення родового об'єкту відповідних адміністративних правопорушень. Детальніше про види адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я мова буде йти у наступному підрозділі посібника.

Нормативне закріплення категорій «здоров'я» та «право на охорону здоров'я» у національному законодавстві:

1. Конституція України (стаття 49);
2. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (статті 3, 6);
3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу) від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002.

Питання до самоконтролю:

1. *Поняття і сутність охорони здоров'я;*
2. *Охорона здоров'я як об'єкт адміністративно-правового регулювання;*
3. *Нормативне закріплення права на охорону здоров'я в Україні.*

---

²⁵ Москаленко В.Ф., Грузева Т.С., Іншакова Г.В. Регламентация права на охорону здоров'я у міжнародних нормативно-правових актах // Медичне право України: правовий статус пацієнтів в Україні та його законодавче забезпечення (генезис. Розвиток, проблеми і пер-спективи вдосконалення): Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції (17–18 квітня 2008 р. м. Львів) / упор. І.Я. Сенюта, Х.Я. Терешко. Львів: Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2008. С. 186–201, с.190.

1.2 Загальна характеристика адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я

У чинному КУпАП відсутня структурна складова, присвячена виключно сфері охорони здоров'я. У главі 5 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення», як впливає із назви зосереджено склади правопорушень законодавства як про працю, так і про охорону здоров'я. Наприклад, до адміністративних правопорушень у галузі охорони праці належать статті: 41 «Порушення вимог законодавства про працю та про охорону праці», 41-1 «Ухилення від участі в переговорах щодо укладення, зміни або доповнення колективного договору, угоди», 41-2 «Порушення чи невиконання колективного договору, угоди»²⁶.

Можна констатувати, що відповідне штучне поєднання «охорони здоров'я» та «охорони праці» ускладнює праворозуміння у цілому та реалізацію провадження у відповідних категоріях справ. До того ж сфера охорони здоров'я порівняно із галуззю охорони здоров'я є ширшою категорією, та більш рекомендована для нормативного та побутового застосування. Сфера може включати низку галузей, відповідно окремі галузі медичної діяльності поєднуються у сферу охорони здоров'я як основоположну категорію.

Отже перше, на чому слід зупинитися – це відсутність єдиної глави, де було б зосереджено адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.

Достатньо ґрунтовно проблеми адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері охорони здоров'я розкриті З.С. Гладуном, який зауважує на тому, що відповідні правопорушення розміщені у трьох різних главах КУпАП²⁷. Аналогічний перелік адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я наводить у 2017 році О.С. Доценко, не враховуючі всіх змін у адміністративно-деліктному законодавстві²⁸.

Враховуючи те, що запропонований З.С. Гладуном перелік адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я датований ще 2008 роком, нижче нами пропонується уточнений список адміністративних правопорушень, об'єднаних сферою охорони здоров'я. Підґрунтям для його формування стала праця З.С. Гладуна у сукупності із

²⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

²⁷ Гладун З.С. Проблеми адміністративної відповідальності у сфері охорони здоров'я та шляхи їх вирішення. Вісник Львівського університету. Серія юридична. № 46. 2008. С. 72-80, с.75.

²⁸ Доценко О.С. Адміністративна відповідальність за правопорушення в галузі охорони здоров'я населення. Підприємство, господарство і право. № 1. 2017. С. 128-132, с.129.

власним баченням та урахуванням поточних змін у національному законодавстві.

1) Глава 5 «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення»:

42 «Порушення санітарних норм»;

42-1 «Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації»;

42-2 «Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції»;

42-4 «Продаж лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках»;

44 «Незаконне виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах»;

44-1 «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження»;

44-2 «Порушення обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності»;

45 «Ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу»;

45-1 «Порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів»;

46 «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою»;

46-1 «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення»;

46-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)»;

2) Глава 12 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності»:

166-22 «Порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів»;

3) Глава 13 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації»:

167 «Введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів»;

168-1 «Виконання робіт, надання послуг громадянам-споживачам, що не відповідають вимогам стандартів, норм і правил»;

168-2 «Випуск у продаж продукції з порушенням вимог щодо медичних попереджень споживачів тютюнових виробів»;

170 «Недодержання стандартів при транспортуванні, зберіганні і використанні продукції (крім харчових продуктів)»;

4) Глава 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»:

172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля»;

5) Глава 15 КУпАП «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління»:

188-10 «Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів»;

188-11 «Невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків, а так само інших законних вимог посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби»

188-22 «Невиконання законних вимог посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби та державної служби ветеринарної медицини»²⁹.

Вважаємо, що об'єднання адміністративних правопорушень в межах окремої глави за критерієм їхньої належності до сфери охорони здоров'я істотно спростить і покращить ефективність провадження в справах про такі адміністративні правопорушення за рахунок спрощення кваліфікації протиправних діянь.

Широта і комплексність сфери охорони здоров'я ускладнюють формування закритого переліку адміністративних правопорушень. Відповідно, дотичними до сфери охорони здоров'я, можна вважати такі адміністративні правопорушення, як: стаття 78 «Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів», стаття 80 «Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах», стаття 95 «Порушення правил і норм ядерної та радіаційної безпеки», стаття 106-1 «Невжиття заходів щодо забезпечення охорони посівів снотворного маку чи конопель, місць їх зберігання та переробки», стаття 106-2 «Незаконний посів або незаконне вирощування снотворного маку чи конопель» тощо³⁰.

²⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122

³⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Завдання провадження в справах про адміністративні правопорушення, закріплені статтею 245 КУпАП, неможливо вирішити без здійснення належної кваліфікації протиправного діяння. Юридичною кваліфікацією можна вважати визначену Законом діяльність органу (посадової особи) адміністративної юрисдикції щодо пізнання (визначення) юридично значущих ознак діяння (дії або бездіяльності), їх аналіз, узагальнення та співставлення з ознаками юридичного складу адміністративного правопорушення, закріпленого адміністративно-деліктним законодавством.

З часів римського права «*corpus delicti*», тобто склад правопорушення являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у своїй єдності дозволяють кваліфікувати певне діяння, як правопорушення. Традиційно, такий склад правопорушення включає: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

Виходячи з цього, склад адміністративного правопорушення являє собою сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак (складових елементів), що у своїй єдності дозволяють кваліфікувати певне діяння, як конкретне адміністративне правопорушення.

Надалі, пропонуємо розглянути вказані конструктивні ознаки адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я.

На думку С.А. Парменова, об'єктом адміністративного правопорушення пропонує виступають явища дійсності, що оточують нас та перебувають під охороною держави, оскільки на них можливо здійснити посягання»³¹. В свою чергу, Т.О. Гуржій переносить розуміння широкого явища дійсності у площину конкретних адміністративно-правових відносин, які мають місце у різних сферах суспільного життя, зокрема і у сфері охорони здоров'я³².

Об'єкт адміністративного правопорушення не є унітарною, незмінною категорією, адже його утворює сукупність конкретних адміністративних правовідносин, що мають місце у кожній конкретно визначеній сфері. Саме тому, об'єкт правопорушення відображає особливість адміністративних правопорушень, що стосується і сфери охорони здоров'я. Різноманітність відносин обумовлюють багаторівневість структури об'єкту та умовний його поділ на три рівні: загальний, родовий, видовий та безпосередній об'єкти.

---

³¹ Парменов С. А. Проблема квалификации объекта административного правонарушения / Управление в социальных и экономических системах: матер. XXII международной научно-практической конференции (Минск, 17 мая 2013 года). Минск, 2013. Минск: Изд-во МИУ, 2013. С. 121-123, с. 122.

³² [Гуржій Т. О. Адміністративне право: посібник. К.: КНТ; Х.: Бурун і К, 2011. 680 с, с. 273.

Загальний об'єкт включає всі суспільні відносини, що охороняються державою, що закріплено адміністративно-правовими нормами, насамперед КУпАП.

Родовий об'єкт утворюють близькі за своїми ознаками і змістом, або групи однорідних суспільних відносин, що, зазвичай, закріплені у Особливій частині КУпАП в межах окремої глави. Проте, як нами зазначалося вище, чинний критерій класифікації відповідних норм не можна вважати досконалим. Родовим об'єктом адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я, виступають всі відносини у сфері охорони здоров'я, враховуючи їх множинність та багатоманітність.

Такий підхід дозволяє виокремити суспільні відносини у сфері охорони праці та здоров'я населення (глава 5 КУпАП); суспільні відносини, що виникають у процесі здійснення підприємницької діяльності (глава 12 КУпАП); суспільні відносини з приводу контролю за якістю продукції (глава 13 КУпАП); суспільні відносини, пов'язані з протидією корупції (глава 13-А КУпАП); суспільні відносини, що встановлюють порядок управлінської діяльності (глава 15 КУпАП).

Узагальнюючи, можна сказати, що родовим об'єктом наведених правопорушень виступає здоров'я. Говорячи конкретніше, об'єктом правопорушень у сфері охорони здоров'я може виступати:

- здоров'я окремої людини (індивідуальне здоров'я);
- здоров'я групи людей, громади, суспільства (громадське здоров'я);
- правила, порядок, стандарти і норми, що діють у сфері охорони здоров'я (стандарти надання медичної допомоги, фармацевтичні стандарти тощо).

Видовий об'єкт виступає різновидом родового об'єкта, він представлений відокремленою групою суспільних відносин, що є спільною для групи правопорушень. Відповідні суспільні відносини можуть торкатися обігу лікарських засобів, стандартизації у сфері охорони здоров'я, санітарного законодавства тощо.

Безпосередній об'єкт залежить не від абстрактних адміністративно-правових відносин, а вказує на конкретні адміністративно-правові відносини, що відбулися між конкретними учасниками, мали місце у певному місці, у певний проміжок часу та яким завдається шкода адміністративним правопорушенням. Такі відносини у кожному випадку є різними та залежать від конкретної норми права, якою закріплено їх охорону. Враховуючі динамічність адміністративно-деліктного законодавства України, безпосередні об'єкти адміністративних правопорушень збільшуються за рахунок включення нових та внесення доповнень до діючих норм чинного КУпАП.

У певних випадках поряд із безпосереднім об'єктом правопорушення наявним є предмет посягання – наркотичні засоби (стаття 44 КУпАП) або донорська кров та її компоненти (стаття 45-1 КУпАП).

Наступним (найбільш змістовним) елементом складу правопорушень у сфері охорони здоров'я є **об'єктивна сторона**. Об'єктивна сторона виражає зовнішній прояв адміністративного правопорушення³³. Для правопорушень у сфері охорони здоров'я є притаманним формальний склад, тобто для настання адміністративної відповідальності потрібен лише факт вчинення протиправного діяння, незалежно від того чи настали негативні наслідки від вчинення відповідного правопорушення. Для прикладу, для настання адміністративної відповідальності за статтями КУпАП 44-1 «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження» або 46-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)» достатньо самого факту вчинення адміністративного правопорушення без урахування того чи настав протиправний ефект і які несприятливі наслідки настали.

Ключовими ознаками об'єктивної сторони виступає сам факт протиправного діяння у формі дії (активних дій – стаття 42-4 КУпАП «Продаж лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках») чи бездіяльності (утримання від активних дій – стаття 46-3 «Недодержання стандартів у сфері обігу лікарських засобів»).

Серед протиправних діянь, які охоплюються об'єктивною стороною можна виокремити:

– прості (статті 42-4, 46-2, 167 КУпАП) – де об'єктивною стороною правопорушення передбачено вчинення одного діяння, або діяння, що складається із сукупності різних діянь;

– альтернативні (статті 44, 45-1, 46-7 КУпАП) – закріплюють два чи більше діяння, для кваліфікації яких важливим є факт наявності хоча б одного;

– збірні (статті 42-1, 42-2, 44 КУпАП) – два чи більше різнопланових, не схожих одне на одне діяння;

– триваючі (статті 42, 45, 46-3 КУпАП) – характеризуються протиправною бездіяльністю, що знаходить прояв у пасивному невиконанні обов'язку особою;

---

³³ Модельний Закон для государств-участников СНГ от 1998 г. «О противодействии легализации («отмыванию») доходов, полученных незаконным путем». Информационный бюллетень Межпарламентской Ассамблеи государства – участников Содружества Независимых Государств. 1999. № 20. С. 111-129.

– продовжувані (статті 44, 45, 78 КУпАП) – де об'єктивну сторону утворюють декілька однакових чи подібних за своїм значенням і формою прояву діяння³⁴.

Щодо шкідливих наслідків та причинного зв'язку між протиправним діянням і несприятливими наслідками. Ми з'ясували, що формальний характер правопорушень дозволяє не зважати на їх настання та встановлення причинного зв'язок між протиправним діянням і несприятливими наслідками, хоча для кваліфікації кожного конкретного адміністративного правопорушення потрібно зважати на його характер, так як опис у правовій нормі є дещо абстрактним по відношенню до конкретного протиправного діяння що мало місце у реальності.

Важливо пам'ятати, що відсутність обов'язкових ознак об'єктивної сторони виключає існування останньої та дозволяє стверджувати про неможливість кваліфікації діяння як адміністративного правопорушення.

До факультативних, тобто додаткових ознак об'єктивної сторони слід віднести спосіб, місце і час вчинення адміністративного правопорушення, а також обстановку і засоби завдяки яким було вчинено такий проступок. У окремих складах адміністративних правопорушень факультативні ознаки впливають на кваліфікацію протиправного діяння, наприклад стаття 46-1 КУпАП «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення» чітко вказує на місце вчинення адміністративного правопорушення. Отже, факультативні ознаки впливають на кваліфікацію правопорушення лише тоді, коли вони прямо передбачені відповідною нормою.

Черговим обов'язковим елементом складу адміністративного правопорушення є **суб'єкт**, тобто особа, якою було вчинено протиправне діяння і до якої можуть бути застосовані заходи адміністративної відповідальності. На відміну від кримінального законодавства України, де у статі 18 Кримінального кодексу України дається визначення суб'єкта злочину, «суб'єкт адміністративного правопорушення» не визначений адміністративним деліктним законодавством. Натомість, керуючись статтею 12 КУпАП «Вік, після досягнення якого настає адміністративна відповідальність», адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку. Тобто, чинним КУпАП сьогодні фактично створено штучне обмеження у визнанні суб'єктами адміністративних правопорушень юридичних осіб.

Зауважимо, що О.Г. Стрельченко, досліджуючи обіг лікарських засобів в Україні, справедливо стверджує, що нормами адміністративно-

---

³⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

деліктного законодавства юридична особа визнається суб'єктом адміністративної відповідальності. Приміром, за порушення порядку виготовлення в умовах аптеки, реалізації, торгівлі, зберігання, транспортування, використання лікарських засобів до суб'єктів господарювання, якими можуть виступати як фізичні, так і юридичні особи, може застосовуватись такий адміністративно-примусовий захід, як «встановлення заборони» на той чи інший вид діяльності, пов'язаний з обігом лікарських засобів. В свою чергу, за статтею 5 Закону України «Про лікарські засоби», суб'єктами створення лікарських засобів можуть виступати підприємства, установи, організації та громадянами, які також несуть відповідальність за порушення законодавства у сфері обігу лікарських засобів³⁵. Дійсно, включення юридичних осіб як суб'єктів адміністративної відповідальності виглядає цілком слушним, проте чинний КУпАП закріплює в якості суб'єкта виключно фізичну осудну особу, що досягла на момент вчинення правопорушення 16-річного віку.

У адміністративних правопорушеннях в сфері охорони здоров'я суб'єкт може бути загальним та спеціальним. Якщо нормою не передбачено іншого, то мають місце загальні ознаки суб'єкта: 16-річний вік, осудність, фізична особа. У свою чергу, окремими складами адміністративних правопорушень передбачено наявність спеціального суб'єкта з притаманними виключно йому ознаками. Чинним КУпАП визначено таких спеціальних суб'єктів адміністративної відповідальності за правопорушення в сфері охорони здоров'я. Ними є:

- посадові особи;
- службові особи;
- громадяни-суб'єкти підприємницької діяльності;
- громадяни-власники підприємств;
- працівники медичного закладу;
- особи пов'язані із обігом лікарських засобів (фармацевти, експедитори, реєстратори тощо);
- особи, хворі на наркоманію;
- особи, які зловживають наркотичними або психотропними речовинами;
- особи, щодо яких є достатні дані про їх захворювання на венеричну хворобу;
- особи, які контактували із венерично хворими і потребують профілактичного лікування;
- особи, які внаслідок медичного обстеження отримали діагноз «венерична хвороба»;

---

³⁵ Стрельченко О.Г. Публічне адміністрування у сфері обігу лікарських засобів. дис. д.ю.н. 12.00.07. Київ. 2019. С.217.

– особи, які отримали у встановленому порядку спеціальний дозвіл на провадження медичної діяльності в галузі народної медицини;

Вказана класифікація суб'єктів не може вважатися досконалою, адже КУпАП часто оперує термінами і поняттями, що не кореспондуються із національним законодавством. Приміром, в окремих статтях це поняттям «громадянин», а не «фізична особа», або «працівник медичного закладу», а не «медичний працівник».

Перераховані спеціальні ознаки визначені і закріплені з метою диференціації адміністративної відповідальності для різних категорій осіб, забезпечення індивідуалізації правової оцінки їх протиправних дій. Приміром, відповідальність посадових осіб зазвичай є вищою ніж відповідальність звичайних громадян. Крім того, статтею 14 КУпАП закріплено, що посадові особи підлягають адміністративній відповідальності за адміністративні правопорушення, пов'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, здоров'я населення та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків³⁶.

Четвертою складовою юридичного складу є **суб'єктивна сторона**, тобто внутрішнє психічне ставлення суб'єкта до вчиненого ним правопорушення і до шкідливих наслідків, які настали чи могли б мати місце. Будучи пов'язаною із психічним аспектом особи, суб'єктивна сторона включає в себе одну обов'язкову ознаку – вину, та дві факультативні – мотив і мету. Вина виступає обов'язковою складовою суб'єктивної сторони, що безпосередньо дозволяє вести мову про настання адміністративної відповідальності за вчинення правопорушення. Якщо в діяннях особи не було встановлено вину, не можна вести мову про суб'єктивну сторону, а отже і про адміністративну відповідальність. Як правило, адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я можуть бути вчинені як умисно, так і з необережності. При цьому, статтею 46 КУпАП «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою» чітко вказано на умисний характер такого приховування.

Вина може виражатись у формах умислу або необережності, опис яких наведено у статтях 10 та 11 КУпАП. При вчиненні адміністративного правопорушення умисно особа не лише усвідомлює протиправність вчиненого нею діяння, а також передбачає та бажає або свідомо допускає настання суспільно шкідливих наслідків. Необережність при вчиненні адміністративного правопорушення має місце у випадку, коли особа, яка

---

³⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122

його вчинила, передбачала можливість настання шкідливих наслідків своєї дії чи бездіяльності, але легковажно розраховувала на їх відвернення або не передбачала можливості настання таких наслідків, хоч повинна була і могла їх передбачити³⁷. Серед адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я можна виділити такі, що характеризуються: умислом або необережністю (статті 42, 45, 46-2, 168-1, 170 КУпАП); виключно умислом (статті 44, 46 КУпАП); наявністю мети (стаття 42-2 КУпАП), або прямої вказівки на її відсутність такої (стаття 44 КУпАП)³⁸.

Отже, під **складом адміністративного правопорушення у сфері охорони здоров'я**, можна розуміти сукупність основоположних ознак (складових елементів), що у своїй сукупності дозволяють кваліфікувати конкретне протиправне діяння як адміністративне правопорушення у сфері охорони здоров'я.

Юридичний склад адміністративного правопорушення включає обов'язкові складові: об'єкт, об'єктивну сторону, суб'єкт, суб'єктивну сторону.

За вчинення адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я чинним КУпАП передбачено застосування таких видів заходів адміністративної відповідальності (адміністративних стягнень), як: штраф, громадські роботи, конфіскація, адміністративний арешт.

В результаті вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, уповноваженими суб'єктами можуть бути прийняті наступні рішення: а) про притягнення фізичної особи до адміністративної відповідальності та накладення адміністративного стягнення, передбаченого статтею 24 КУпАП; б) про застосування заходів впливу, що застосовуються до неповнолітніх, передбачених статтею 24-1 КУпАП; в) закриття справи, зокрема, за малозначністю правопорушення, відповідно до статті 22 КУпАП³⁹.

Великою проблемою в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я є недостатні обсяги штрафних санкцій, передбачені нормами статей чинного КУпАП. У більшості вони не відповідають сучасним реаліям та не здатні виступати ефективним інструментом державного примусу щодо правопорушників.

---

³⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

³⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

³⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Питання до самоконтролю:

1. Поняття і сутність адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я;

2. Юридичний склад адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я;

3. Адміністративні стягнення, передбачені за вчинення адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я.

1.3 Поняття і особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я

Для всебічного розкриття змісту підрозділу вбачається доцільним зосередити увагу на наступних моментах: 1) з'ясувати поняття провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я; 2) зосередитись на загальних особливостях такого провадження; 3) визначити особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я на кожній стадії його реалізації.

Переходячи до висвітлення змісту підрозділу звернімо увагу на те, що ефективність публічного адміністрування сферою охорони здоров'я багато в чому залежить від ефективності адміністративно-правові засобів, до яких можна віднести і застосування адміністративного примусу уповноваженими на те суб'єктами.

Причому, необхідно врахувати те, що застосування заходів адміністративного примусу взагалі та адміністративної відповідальності зокрема, має відбуватися у чіткій і неухильній відповідності до закріпленого законодавством порядку та правових презумпцій. Відповідний порядок (притягнення до адміністративної відповідальності) чітко регламентований розділами IV-V Кодексу України про адміністративні правопорушення⁴⁰.

Таким чином, для з'ясування поняття і особливостей провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я нам необхідно розмежувати поняття «адміністративна процедура» та «адміністративне провадження».

Варто зауважити, що сьогодні теорія адміністративного процесуального права не має уніфікованої позиції щодо змісту і співвідношення вищенаведених та суміжних із ними категорій, що певною мірою обумовлено як розмаїттям наукових думок, так і недосконалістю національного законодавства.

Так, насамперед, звернімося до сутності адміністративної процедури. П.В. Діхтієвський вважає адміністративною процедурою встановлений чинним законодавством порядок розгляду суб'єктами публічного адміністрування індивідуальних адміністративних справ щодо реалізації та захисту прав, свобод і законних інтересів окремої фізичної та юридичної особи, що завершується ухваленням адміністративного акту»⁴¹.

⁴⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁴¹ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. В. Галуцько, П. В. Діхтієвський, О. В. Кузьменко, С. Г. Стеценко [та ін.]. – Херсон : «ОЛДІ-ПЛЮС», 2018. – 446 с с. 200.

О.М. Єщук визначає адміністративну процедуру, як встановлений законодавством порядок розгляду і розв'язання органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ з метою забезпечення прав, свобод та законних інтересів фізичних і юридичних осіб, нормального функціонування громадянського суспільства та держави»⁴². В свою чергу, І.В. Бойко, розуміє адміністративну процедуру як структурований, нормативно закріплений порядок прийняття адміністративних актів або укладення адміністративно-правових договорів, спрямований на вирішення конкретних справ у сфері публічного управління»⁴³.

Цікаву позицію займає О.С. Лагода, визначаючи адміністративну процедуру, як встановлений законом порядок розгляду та вирішення індивідуальних справ органами виконавчої влади й місцевого самоврядування, який закінчується прийняттям адміністративного акта або укладанням адміністративного договору»⁴⁴.

Не дивлячись на певну схожість вказаних понять сьогодні в адміністративно-правовій доктрині співвідношення адміністративної процедури та процесу залишається невизначеним.

Також слід навести визначення адміністративної процедури, запропоноване В.П. Тимощуком у Великій українській енциклопедії, де адміністративна процедура визначена, як офіційно встановлений порядок розгляду та вирішення органами публічної адміністрації справ фізичних та юридичних осіб, спрямований на прийняття адміністративного акту або укладання адміністративного договору.

За характером ініціювання розрізняють заявну (починає особа) та втручальну (починає адміністративний орган) адміністративну процедуру. Обов'язковим учасником процедури є фізична або юридична особа. Крім очевидних адресатів адміністративних актів (зокрема, заявника чи скаржника), виокремлюють ще «зацікавлених осіб», тобто осіб, які вступають в адміністративного провадження за власною ініціативою або їх залучають за ініціативою адміністративного органу, оскільки рішення у справі може вплинути на їхні законні інтереси. У більшості розвинених країн питання загальної адміністративної процедури врегульоване окремим законом, де зафіксовано такі стандарти, як право особи бути вислуханою перед прийняттям негативного адміністративного акту, обов'язки адміністративного органу мотивувати свої рішення й зазначати

---

⁴² Адміністративне право України : навчальний посібник / В. В. Галуцько, В. І. Курило, С. О. Короед, О. Ю. Дрозд, І. В. Гиренко [та ін.] ; за ред. В. В. Галуцька. – Херсон : Грінь Д. С., 2015. – 272 с с. 224.

⁴³ Бойко І. В. Адміністративна процедура : конспект лекцій / І. В. Бойко, О. Т. Зима, О. М. Соловйова ; за заг. ред. І. В. Бойко. – Харків : Право, 2017. – 132 с, с. 7.

⁴⁴ Лагода О.С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / О. С. Лагода. – Ірпінь, 2007. – 21 с с. 4.

порядок їх оскарження тощо. У законі також визначено інститути адміністративного оскарження, перегляду (скасування) адміністративних актів тощо. За таких умов у спеціальних (тематичних) законах зберігають, за потреби, лише особливості окремих проваджень. Перші систематизовані закони про загальну адміністративну процедуру ухвалили в Австрії (1925), Польщі та Чехословаччині (1928). Найкращими сучасними законами в Європі вважають такі закони у ФРН (1976), Нідерландах (1992) тощо ⁴⁵.

Таким чином ми можемо констатувати, що адміністративна процедура є встановленим Законом порядком, може носити втручальний характер, що може мати наслідком прийняття адміністративного акту індивідуальної дії та негативного змісту щодо особи, відносно якої проводиться така процедура.

Нижче доцільно навести окремі наукові підходи до визначення понять «адміністративного провадження» та «провадження у справах про адміністративні правопорушення». Так, В.К. Колпаков пропонує розуміти адміністративне провадження як адміністративно-процесуальну діяльність (сукупність процесуальних дій) компетентного суб'єкта, що здійснюється у межах конкретної адміністративної справи⁴⁶.

О.В. Кузьменко пропонує визначати адміністративне провадження як вид адміністративного процесу, який об'єднує послідовно здійснювані уповноваженим суб'єктом (публічною адміністрацією) процесуальні дії щодо розгляду та вирішення індивідуальних справ⁴⁷.

На переконання З.Р. Кісіль адміністративне провадження є системою норм, що регламентують порядок розгляду й вирішення тих чи тих управлінських справ і є самостійним адміністративно-процесуальним правовим інститутом ⁴⁸.

В свою чергу, на думку згаданої вище О.В. Кузьменко, провадження у справах про адміністративні правопорушення являє собою нормативно врегульовану діяльність уповноважених суб'єктів із застосування адміністративної відповідальності за скоєний адміністративний проступок, а також попередження адміністративних правопорушень ⁴⁹.

На думку Ю.П. Битяка, провадження у справах про адміністративні правопорушення є низкою послідовних дій уповноважених органів (посадових осіб), а в деяких випадках – інших суб'єктів, які згідно з

⁴⁵ Тимошук В.П. Адміністративна процедура URL: https://vue.gov.ua/Адміністративна_процедура.

⁴⁶ Запотоцька О.В. Поняття та зміст дозволу як засобу публічного адміністрування у сфері безпечності та якості харчових продуктів. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2017. Вип. 30 (1). С. 111-113, с. 277.

⁴⁷ Кузьменко О.В., Гуржій Т.О. Адміністративно-процесуальне право України: підруч. / за ред. О.В. Кузьменко. Київ: Атіка, 2008. 416 с, с. 130.

⁴⁸ Кісіль З.Р., Кісіль Р.В. Адміністративне право: навч. посіб. 3-те вид. Київ: Алерта; ЦУЛ, 2011. 696 с, с. 212.

⁴⁹ Кузьменко О.В. Курс адміністративного процесу: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2013. 208 с, с. 432-433.

нормами адміністративного законодавства здійснюють заходи, спрямовані на притягнення правопорушників до відповідальності й забезпечення виконання винесеної постанови⁵⁰. Тут слід зауважити, що у провадженні в справах про адміністративні правопорушення накладення адміністративного стягнення не є самоціллю, натомість найважливішою метою є встановлення об'єктивної істини у справі, що не завжди може мати наслідком застосування несприятливих наслідків у вигляді накладення на особу, яка притягається до адміністративної відповідальності, адміністративних стягнень.

С.М. Алфьоровим такий вид провадження визначено як особливий вид процесуальної діяльності, врегульовану нормами адміністративно-процесуального права діяльність уповноважених органів, спрямовану на притягнення до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення⁵¹.

Отже, керуючись викладеними науковими позиціями ми можемо констатувати, що адміністративне провадження у справах про адміністративні правопорушення являє собою певну форму, послідовність дій, алгоритм у відповідності до якої реалізуються владні повноваження уповноважених на те суб'єктів щодо розгляду і вирішення індивідуальних адміністративних справ.

Таким чином, ми **пропонуємо вважати процедуру** встановленим Законом порядком розгляду та вирішення уповноваженими органами публічної адміністрації індивідуальних справ фізичних та юридичних осіб, спрямований на прийняття адміністративного акту, а **провадження** у справах про адміністративні правопорушення – формою його реалізації.

Рухаючись, далі, з'ясуємо основні ознаки провадження у справах про адміністративні правопорушення, якими пропонуємо вважати наступні:

- закріплення та врегулювання нормами КУПАП;
- стадійний характер;
- порушення за ініціативою суб'єкта владних повноважень (органу публічної адміністрації, наділеного адміністративно-юрисдикційним повноваженнями).

На основі викладеного, **провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я можна вважати** законодавчо закріпленим алгоритмом дій наділених адміністративно-юрисдикційними повноваженнями суб'єктів публічної

---

⁵⁰ Битяк Ю.П., Гарашук В.М., Дьяченко О.В. Адміністративне право України: підруч./ за ред. Ю.П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2007. 544 с, с. 220.

⁵¹Адміністративне право України: підруч./ за заг. ред. Т.О. Коломоєць. Київ: Істина, 2008. URL: <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/41-kolomoets>.

адміністрації щодо розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.

До загальних особливостей такого провадження можна віднести наступні:

- наявність спрощено та звичайної форми реалізації;
- значний перелік органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;
- складність у зв'язку із застосуванням поряд із адміністративним, спеціального галузевого законодавства (медичного, фармацевтичного, у сфері обігу наркотиків тощо);
- судовий та позасудовий характер розгляду справ;
- проблеми реалізації, у зв'язку відсутністю консолідації таких правопорушень за родовим об'єктом в межах окремої глави КУпАП.

Завданнями такого провадження у відповідності до статті 245 КУпАП є своєчасне, всебічне, повне і об'єктивне з'ясування обставин кожної справи, вирішення її в точній відповідності з законом, забезпечення виконання винесеної постанови, а також виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню адміністративних правопорушень, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі додержання законів, зміцнення законності⁵².

Фактичною підставою для притягнення особи до адміністративної відповідальності є вчинення нею адміністративного правопорушення. В цьому аспекті В.В. Галуцько пропонує розуміти під нею «встановлений чинним законодавством порядок втручальної діяльності суб'єктів публічного адміністрування, що полягає в точному неухильному дотриманні порядку розгляду справ щодо притягнення до відповідальності осіб, які вчинили адміністративні правопорушення⁵³.

Істотною проблемою досліджуваного провадження є відсутність синхронізації положень КУпАП з іншими нормативно-правовими актами, спрямованими на врегулювання відносин у сфері охорони здоров'я в Україні. Це проектується на коло учасників такого провадження. Наприклад, постановою Кабінету Міністрів України від 29 березня 2017 року № 348 «Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби», було прийняте рішення про ліквідацію даної служби⁵⁴. Натомість, чинний КУпАП містить статтю 236 «Органи державної

⁵² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁵³ Адміністративне право України. Повний курс : підручник / В. В. Галуцько, П. В. Діхтєвський, О. В. Кузьменко, С. Г. Стеценко [та ін.]. – Херсон : «ОЛДІ-ПЛЮС», 2018. – 446 с, с. 207.

⁵⁴ Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: постанова Кабінету Міністрів України від 29.03.2017 № 348. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/250003281> (дата звернення 28.07.2019).

санітарно-епідеміологічної служби», у змісті якої серед іншого зазначено, що: «органи державної санітарно-епідеміологічної служби розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням санітарних норм (стаття 42), а також про адміністративні правопорушення, передбачені частиною п'ятою статті 41, статтями 78, 80 - 83, 90-1, 95, 167, 168-1, 170 (коли вони є порушеннями санітарних норм), та статтею 188-11 цього Кодексу»⁵⁵. Якщо суб'єктами розгляду справ у провадженнях в справах про наведені вище адміністративні правопорушення виступають органи (посадові особи) Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) або Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, чому про це прямо не вказано у КУпАП? Можливо тому, що така невизначеність стає у нагоді при порушеннях чинного законодавства. Можливо, тому що за іншою статтею КУпАП 188-11 «Невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків, а так само інших законних вимог посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби», адміністративна відповідальність тягне за собою накладення штрафу на громадян від одного до дванадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від шести до двадцяти п'яти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян⁵⁶. Тобто, невиконання розпоряджень неіснуючого органу тягне за собою накладення штрафу в розмірі від 17 до 425 гривень, що є доволі «символічною» сумою.

З іншого боку, новостворена Національна служба здоров'я України (далі – НСЗУ)⁵⁷ позбавлена будь-яких адміністративно-юрисдикційних повноважень, що також підкріплено відсутністю відповідних положень у змісті діючого КУпАП⁵⁸ та є істотним недоліком на наше переконання. Більш детально, проблеми реалізації юрисдикційних повноважень уповноваженими суб'єктами у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я будуть розглянуті нами у підрозділі 2.1 посібника.

Розглянувши поняття і загальні особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення, перейдемо до розкриття окремих його стадій.

Загалом, у теорії адміністративного права прийнято виділяти наступні стадії, які у свою чергу об'єднують етапи та окремі процесуальні

---

⁵⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁵⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁵⁷ Про утворення Національної служби здоров'я України: постанова Кабінету Міністрів України від 27.12.2017. № 1101. Урядовий кур'єр. № 26. 2018.

⁵⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

дії. Такими стадіями є: **1) порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування; 2) підготовка та розгляд справи про адміністративне правопорушення; 3) прийняття рішення по справі; 4) оскарження прийнятого рішення та перегляд постанови у справі (факультативна стадія); 5) виконання прийнятого рішення (насамперед постанови).**

Також, чинним КУпАП передбачено скорочений тип провадження, що застосовується щодо невеликої кількості правопорушень, прямо передбачених у положеннях статті 258 КУпАП. Таке провадження характеризується мінімумом процесуальних дій та їх оперативністю, адже протокол про вчинення адміністративного правопорушення не складається. Своєю чергою посадова особа, яка виявила факт вчинення адміністративного правопорушення і наділена повноваженнями щодо розгляду справи, приймає відповідне рішення на місці вчинення протиправного діяння. Так, у окремих випадках, коли за вчинення правопорушення передбачене адміністративне стягнення у вигляді попередження або штрафу, на місці вчинення правопорушення одразу настає виконання прийнятого рішення (штраф стягується на місці).

Слід урахувати те, що аналіз складів правопорушень у сфері охорони здоров'я свідчить про те, що спрощене провадження може мати місце лише у випадку вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 44 КУпАП⁵⁹, за певних умов: а) справу має розглядати Національна поліція, відповідно суб'єкт вчинення правопорушення має бути повнолітнім; б) виключно за частиною 1 правопорушення; в) правопорушник має погоджуватись із фактом вчинення ним протиправного діяння.

Отже, детально розглядаючи зміст та особливості кожної з перерахованих вище стадій, слід почати з першої: **«Порушення справи про адміністративне правопорушення та адміністративне розслідування»**. Стадія включає наступні етапи: виявлення факту вчинення адміністративного правопорушення (особисто; заява; повідомлення тощо); порушення справи про адміністративне правопорушення за фактом вчинення протиправного діяння; повне і об'єктивне з'ясування обставин справи; в разі необхідності застосування та процесуальне оформлення заходів забезпечення провадження; процесуальне оформлення результатів розслідування адміністративного правопорушення; направлення матеріалів для розгляду за підвідомчістю.

На даній стадії слід звернути на низку моментів, чітко закріплених КУпАП.

---

⁵⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

По-перше, відповідно до статті 254 «Складення протоколу про адміністративне правопорушення», про вчинення адміністративного правопорушення складається протокол уповноваженими на те посадовою особою або представником громадської організації чи органу громадської самодіяльності. Як ми з'ясували вище це не стосується випадків, передбачених статтею 258 КУпАП (частина 1 статті 44 КУпАП, у випадку вчинення повнолітньою особою. Суб'єктивно, ми радимо не зводити провадження за названою статтею до спрощеного для більшої документальної підтримки дій поліцейського у такій справі).

Протокол про адміністративне правопорушення, у разі його оформлення, складається не пізніше 24 годин з моменту виявлення особи, яка вчинила правопорушення, у двох примірниках, один із яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності⁶⁰.

По-друге, протокол має бути складений, уповноваженою на те особою, що регламентовано статтею 255 «Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення» КУпАП. Вище по тексту ми розглядали статті за якими посадові особи Національної поліції наділені повноваженнями складати протокол в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.

По-третє, за статтею 256 «Зміст протоколу про адміністративне правопорушення» КУпАП, у протоколі про адміністративне правопорушення мають бути зазначено низку обов'язкових даних.

Положення КУпАП деталізовано Інструкцією, затвердженою відомчим наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції». Відповідно до пп. 9,10 розділу II «Документування адміністративних правопорушень» при складанні протоколу про адміністративне правопорушення в ньому зазначаються, наступні відомості:

графа «місце складання протоколу» - населений пункт або географічна точка;

графа «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я, по батькові особи, яка склала протокол» - прізвище, ім'я, по батькові посадової особи, яка склала протокол (повністю, без скорочень);

графа «склав цей протокол про те, що громадянин(ка)» - прізвище, ім'я та по батькові особи, яка притягається до адміністративної відповідальності (повністю, без скорочень);

---

⁶⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

графа «назва документа, серія, №, ким і коли виданий» - документ, що посвідчує особу (серія, номер паспорта, дата видачі і назва органу, що його видав, або серія, номер іншого документа, що посвідчує особу, яка вчинила правопорушення (службове чи пенсійне посвідчення, студентський квиток тощо), дата видачі і найменування органу (установи, підприємства, організації), що його видав(ла));

графа «чи притягався(лася) до адміністративної відповідальності» - інформація щодо притягнення особи до адміністративної відповідальності впродовж року (за наявності);

графа «дата, час, місце вчинення і суть учиненого адміністративного правопорушення» - суть адміністративного правопорушення (повинна точно відповідати ознакам складу адміністративного правопорушення, зазначеним у статті КУпАП, за якою складено протокол);

графа «до протоколу додається» - пояснення особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, викладені на окремому аркуші, рапорти посадових осіб органів поліції, довідки, акти тощо (у разі складення)⁶¹.

Важливо, що в разі, коли правопорушенням заподіяно матеріальну шкоду, про це також зазначається в протоколі. Протокол підписується особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності; при наявності свідків і потерпілих протокол може бути підписано також і цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, від підписання протоколу, в ньому робиться запис про це. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу, які додаються до протоколу, а також викласти мотиви свого відмовлення від його підписання⁶².

Відповідно до пп. 5-8 розділу II «Документування адміністративних правопорушень» Інструкції, закріпленої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції», протокол про адміністративне правопорушення (додаток) складається на спеціальному бланку, що виготовлений друкарським способом згідно з технічним описом бланка протоколу про адміністративне правопорушення, на якому проставлено відповідні серію та номер. Протокол про адміністративне

---

⁶¹ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁶² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

правопорушення, пов'язане з корупцією (додаток) складається на бланку, що виготовлений друкарським способом⁶³.

Усі реквізити протоколу про адміністративне правопорушення заповнюються чорнилом чорного або синього кольору, розбірливим почерком, державною мовою. Важливо пам'ятати, що не допускаються закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до протоколу про адміністративне правопорушення, а також унесення додаткових записів після того, як протокол про адміністративне правопорушення підписано особою, стосовно якої його складено (**Зауважимо, що будь-які уточнення до протоколу, внесені поліцейським після надання його копії особі, яка притягається до адміністративної відповідальності недопустимі!**). Протокол про адміністративне правопорушення складається у двох примірниках, один з яких під розписку вручається особі, яка притягається до адміністративної відповідальності⁶⁴.

При складенні протоколу особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права та обов'язки, передбачені статтею 268 цього Кодексу, про що у протоколі робиться відмітка. Такими правами і обов'язками визначено:

Права: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі.

Обов'язки: обов'язкова присутність при розгляді справ про адміністративні правопорушення, передбачених (частиною 1 статті 44, статтями 51, 146, 160, 172-4 - 172-9, 173, 173-2, частиною третьою статті 178, статтями 185, 185-1, статтями 185-7, 187 КУпАП). У разі ухилення від явки на виклик органу Національної поліції або судді районного, районного у місті, міського чи міськрайонного суду таку особу може бути піддано приводу органом Національної поліції. Перелік випадків обов'язкової явки особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, в орган (до посадової особи), яка вирішує справу, є відкритим та може передбачатися іншими Законами України⁶⁵.

⁶³ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁶⁴ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁶⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Акцентуємо увагу, що до обов'язкової присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, належить частина 1 статті 44 КУпАП!

Звернімо увагу на те, що пп. 11-17 розділу II «Документування адміністративних правопорушень» Інструкції, закріпленої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» уточнено законодавчі положення КУпАП. Так, при складанні протоколу про адміністративне правопорушення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються також її права, передбачені статтями **55, 56, 59, 63** Конституції України, повідомляється, що справу про адміністративне правопорушення буде розглянуто у строки, визначені **статтею 277** КУпАП, про що робиться відмітка та ставиться підпис особи, яка притягається до адміністративної відповідальності.

Протокол про адміністративне правопорушення підписується уповноваженою посадовою особою, яка його склала, і особою, яка притягається до адміністративної відповідальності. За наявності свідків і потерпілих протокол про адміністративне правопорушення може бути підписано також цими особами. У разі відмови особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, підписати протокол про адміністративне правопорушення у ньому робиться запис про це.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, має право подати пояснення і зауваження щодо змісту протоколу про адміністративне правопорушення та пояснення по суті адміністративного правопорушення, які додаються до протоколу про адміністративне правопорушення, а також викласти мотиви своєї відмови підписати його.

Важливо, що у разі якщо особа, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, не володіє українською мовою, протокол про адміністративне правопорушення складається за участю перекладача. Особі, стосовно якої складається протокол про адміністративне правопорушення, пропонується надати по суті вчиненого адміністративного правопорушення письмове пояснення, яке підписується зазначеною особою. Пояснення може додаватися до протоколу про адміністративне правопорушення окремо, про що робиться запис у ньому⁶⁶. **(Важливо відмітити, що бланк протоколу має замало місця для надання розгорнутого пояснення особою, яка притягається до**

---

⁶⁶ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

адміністративної відповідальності, тому нашою рекомендацією є внесення пояснення такою особою на окремому бланку (аркуші).

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно зі статтею 63 Конституції України не несе відповідальності за відмову давати пояснення щодо себе, членів своєї сім'ї чи близьких родичів.

До протоколу про адміністративне правопорушення долучаються інші матеріали про адміністративне правопорушення (пояснення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілих, свідків, висновки експерта, речові докази, протокол про вилучення речей і документів, рапорти посадових осіб, а також інші документи та матеріали, що містять інформацію про правопорушення)⁶⁷.

Звичайно, що у випадках вчинення адміністративного правопорушення кількома особами, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно кожної особи окремо, що є відображенням принципу індивідуалізації юридичної відповідальності.

Важливо, що у разі вчинення адміністративного правопорушення неповнолітньою особою віком від 14 до 16 років протокол про адміністративне правопорушення складається на одного з батьків неповнолітньої особи або особи, яка їх замінює, відповідно до частини 3 статті 184 КУпАП «Невиконання батьками або особами, що їх замінюють, обов'язків щодо виховання дітей».

У разі вчинення неповнолітньою особою віком від 16 до 18 років адміністративних правопорушень, передбачених статтями 44, 51, 121 - 127, частинами першою, другою і третьою статті 130, статтею 139, частиною другою статті 156, статтями 173, 174, 185, 190 – 195 КУпАП, протокол про адміністративне правопорушення складається стосовно цієї особи⁶⁸.

По-четверте, згідно зі статтею 257 «Надіслання протоколу», протокол надсилається органу (посадовій особі), уповноваженій розглядати справу про адміністративне правопорушення. Протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, разом з іншими матеріалами у триденний строк з моменту його складення надсилається до місцевого загального суду за місцем вчинення такого правопорушення. **(В нашому випадку, це стосується складення протоколу за статтею 172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля» КУпАП).** У разі вчинення

---

⁶⁷ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁶⁸ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, службовою особою, яка працює в апараті суду, протокол разом з іншими матеріалами надсилаються до суду вищої інстанції для визначення підсудності. Особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, одночасно з надісланням його до суду надсилає органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу для розгляду питання щодо можливого відсторонення такої особи від виконання службових повноважень із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено. У разі участі у справі про адміністративне правопорушення викривача одночасно з надісланням протоколу до суду особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, надсилає інформацію про особу викривача до Національного агентства з питань запобігання корупції⁶⁹.

Найголовнішою особливістю провадження на даній стадії нами вбачається складність із оформленням протоколу про адміністративне правопорушення, а саме відображення суті протиправного діяння, що мало місце у певному місці у конкретний проміжок часу. Це пов'язано із проблемами збору додаткових матеріалів, що можуть потребувати знання спеціального законодавства, а також фіксації всіх фактичних обставин протиправного діяння у протоколі.

Другою, визначеною нами стадією є **«Підготовка та розгляд справи про адміністративне правопорушення»**. Нею охоплено такі етапи, як: підготовка справи до розгляду; оцінка обставин, визначених статтею 247 КУпАП «Обставини, що виключають провадження в справі про адміністративне правопорушення»; вивчення матеріалів справи та оцінка доказів; прийняття рішення у справі щодо адміністративного правопорушення та доведення його до відома зацікавлених осіб.

Як відмічає П.І. Пархоменко, розгляд справи про адміністративне правопорушення є основною стадією, при цьому особливе значення має судовий розгляд⁷⁰. Від себе зауважимо, що судовий розгляд має стосуватися у першу чергу тих категорій справ де необхідні спеціальні знання, значний обсяг доказів, або виникають складності із доведенням вини правопорушника. У простих категоріях справ про адміністративні правопорушення судовий розгляд справи навпаки спричиняє негативний

⁶⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁷⁰ Пархоменко П.І. Окремі питання судового розгляду справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з керуванням транспортними засобами. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Юриспруденція. 2013. Вип. 6-1 (1). С. 175-178, с.175.

ефект завантажуючи судову систему там, де інший орган адміністративної юрисдикції цілком спроможний вирішити її у повній відповідності до Закону.

В органах Національної поліції, сутність вказаної стадії провадження уточнена в Розділі 4 «Порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення», Інструкції, закріпленої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376.

Так, розгляд справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я здійснюється уповноваженими суб'єктами у відповідності до Глави 17 КУпАП «Підвідомчість справ про адміністративні правопорушення». Зокрема, Національна поліція наділена такими повноваженнями виключно в справах про адміністративні правопорушення, передбачені частиною 1 статті 44 КУпАП.

При розгляді матеріалів справи уповноваженою посадовою особою (органом) враховуються обставини, визначені статтею 247 КУпАП за яких провадження у справі про адміністративне правопорушення не може бути розпочато, а розпочате підлягає закриттю.

Нагадаємо, що до таких обставин відносяться:

- 1) відсутність події і складу адміністративного правопорушення;
- 2) недосягнення особою на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-го віку;
- 3) неосудність особи, яка вчинила протиправну дію чи бездіяльність;
- 4) вчинення дії особою в стані крайньої необхідності або необхідної оборони;
- 5) видання акту амністії, якщо він усуває застосування адміністративного стягнення;
- 6) скасування акту, який встановлює адміністративну відповідальність;
- 7) закінчення на момент розгляду справи про адміністративне правопорушення строків, передбачених статтею 38 КУпАП (2 місяці – орган; 3 місяці – суд);
- 8) наявність по тому самому факту щодо особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, постанови компетентного органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, або нескасованої постанови про закриття справи про адміністративне правопорушення, а також повідомлення про підозру особі у кримінальному провадженні по даному факту;
- 9) смерть особи, щодо якої було розпочато провадження в справі⁷¹.

---

⁷¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Звернімо увагу, що у відповідності до статті 276 КУпАП «Місце розгляду справи про адміністративне правопорушення», справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я розглядаються за місцем їх вчинення!

В свою чергу, згідно із статтею 277 КУпАП «Строки розгляду справ про адміністративні правопорушення, загальний термін розгляду справ про адміністративні правопорушення становить 15 діб з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи.

Інші, встановлені КУпАП терміни розгляду справ діють у випадках вчинення адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я, передбачених статтями: **42-2, частиною 1 статті 44, 44-1 і розглядаються протягом доби**⁷².

Законами України може бути передбачено й інші строки розгляду справ про адміністративні правопорушення.

Також важливо відмітити, що строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відрядженні чи на лікуванні, у відпустці тощо). В нашому випадку це стосується правопорушення, передбаченого статтею 172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля»⁷³.

У випадках, передбачених частиною 1 статті 258 КУпАП, уповноваженими органами (посадовими особами) на місці вчинення правопорушення виноситься постанова по справі про адміністративне правопорушення відповідно до вимог статті 283 «Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення» КУпАП⁷⁴. У досліджуваному аспекті це стосується виключно частини 1 статті 44 КУпАП, але вище по тексту нами зверталася увага на недоцільність застосування скороченої форми провадження в таких справах.

Під час розгляду справи про адміністративне правопорушення особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснюються її права, передбачені частиною 1 статті 268 «Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності» КУпАП та статтями 55, 56, 59, 63

⁷² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁷³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁷⁴ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

Конституції України⁷⁵. Справа про адміністративне правопорушення відповідно до частини 1 статті 268 «Права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності» КУпАП розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. За відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи.

Згідно зі статтею 277-2 «Повідомлення про розгляд справи», повістка особі, яка притягається до адміністративної відповідальності, вручається **не пізніш як за три доби до дня розгляду справи в суді**, в якій зазначаються дата і місце розгляду справи. **Інші особи**, які беруть участь у провадженні по справі про адміністративні правопорушення, **повідомляються про день розгляду справи в той же строк**⁷⁶.

Відповідно до статті 278 «Підготовка до розгляду справи про адміністративне правопорушення», при підготовці до розгляду справи про адміністративне правопорушення орган (посадова особа) вирішує такі питання: 1) чи належить до його компетенції розгляд даної справи; 2) чи правильно складено протокол та інші матеріали справи про адміністративне правопорушення; 3) чи сповіщено осіб, які беруть участь у розгляді справи, про час і місце її розгляду; 4) чи витребувано необхідні додаткові матеріали; 5) чи підлягають задоволенню клопотання особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілого, їх законних представників і адвоката⁷⁷.

Порядок розгляду справи про адміністративне правопорушення регламентований статтею 279 КУпАП і розпочинається з оголошення складу колегіального органу (приміром – адміністративна комісія) або представлення посадової особи (приміром – дільничний офіцер поліції), яка розглядає дану справу. Головуючий на засіданні колегіального органу або посадова особа, що розглядає справу, оголошує, яка справа підлягає розгляду, хто притягається до адміністративної відповідальності, роз'яснює особам, які беруть участь у розгляді справи, їх права і обов'язки. Після цього оголошується протокол про адміністративне правопорушення. На засіданні заслуховуються особи, які беруть участь у розгляді справи, досліджуються докази і вирішуються клопотання⁷⁸.

---

⁷⁵ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁷⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁷⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁷⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Уповноважена посадова особа, яка розглядає справу про адміністративне правопорушення, відповідно до статті 280 «Обставини, що підлягають з'ясуванню при розгляді справи про адміністративне правопорушення» КУпАП зобов'язана з'ясувати: чи було вчинено адміністративне правопорушення, чи винна дана особа в його вчиненні, чи підлягає вона адміністративній відповідальності, чи є обставини, що пом'якшують і обтяжують відповідальність, чи заподіяно майнову шкоду, чи є підстави для передачі матеріалів про адміністративне правопорушення на розгляд громадської організації, трудового колективу, а також з'ясувати інші обставини, що мають значення для правомірного вирішення справи⁷⁹.

При розгляді справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я важливим моментом є наявність доказової бази, що дозволяє повною мірою всебічно і об'єктивно вивчити і з'ясувати обставини кожної конкретної справи.

У власному дисертаційному дослідженні О.Г. Стрельченко наводить статистичну інформацію щодо судового розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері обігу лікарських засобів. Так, у 2018 році в судах міста Києва та Київської області обліку перебувало 78354 справи, із них за рік розглянуто 69300 справ, 1124 справи передано на доопрацювання органам, які склали протоколи, та у 54455 справах правопорушникам винесено постанову⁸⁰. Як бачимо, кількість повернутих на доопрацювання матеріалів становить доволі серйозну цифру, що може також пояснюватись складністю відповідних справ, що входять до сфери охорони здоров'я.

Нагадаємо, що у відповідності до статті 251 «Докази» КУпАП, доказами у справі про адміністративне правопорушення виступають будь-які фактичні дані, на основі яких у визначеному законом порядку орган (посадова особа) встановлює наявність чи відсутність адміністративного правопорушення, винність певної особи в його вчиненні та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи. Як і у загальних випадках, в справах про правопорушення у сфері охорони здоров'я, ці дані встановлюються протоколом про адміністративне правопорушення, поясненням особи, яка вчинила адміністративне правопорушення, поясненням потерпілих, свідків, висновком експерта (при встановленні невеликих розмірів наркотичних або психотропних речовин), речовими доказами (невідповідна документація), протоколом

---

⁷⁹ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

⁸⁰ Огляд стану здійснення правосуддя місцевими загальними судами міста Києва та Київської області за 2018 рік. URL: <http://court.gov.ua/tu21/23961>.

про вилучення речей і документів (вилучення продукції, яка не відповідає вимогам стандартів), показаннями технічних приладів (дозиметри) та технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі, чи засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, у тому числі тими, що використовуються особою, яка притягається до адміністративної відповідальності, або свідками, а також працюючими в автоматичному режимі або в режимі фотозйомки (відеозапису), які використовуються при нагляді за виконанням правил, норм і стандартів, що стосуються забезпечення безпеки дорожнього руху та паркування транспортних засобів, актом огляду та тимчасового затримання транспортного засобу, протоколом про вилучення речей і документів, а також іншими документами⁸¹.

На жаль чинне законодавство, насамперед, КУпАП не закріплює чіткий і вичерпний перелік критеріїв належності доказів, їх достовірності, законності джерел надходження, тощо. Все це може призводити до суб'єктивного і певною мірою маніпулятивного використання доказів особою, яка розглядає справу. Е.Ф. Демський з цього приводу слушно підкреслює, що у разі коли докази не містять даних про наявність чи відсутність обставин, які мають значення для правильного вирішення справи, а також не отримані у встановленому законом порядку, такі дані не матимуть фактичної доказової сили⁸². Детальніше про докази у окремих справах про адміністративні правопорушення в сфері охорони здоров'я мова буде йти у підрозділі 2.3 посібника.

Найголовнішою особливістю провадження на другій стадії є забезпечення належної доказової бази у справі. Проблеми можуть виникати також у зв'язку із недосконалою процедурою повідомлення особи, яка притягається до адміністративної відповідальності про час і місце розгляду справи, що дозволяє останній маніпулювати інформацією, намагаючись уникнути адміністративної відповідальності.

Третьою визначеною нами стадією є прийняття рішення по справі. В межах даної стадії уповноваженим органом (посадовою особою) проводиться складання та винесення постанови у справі та доведення її змісту до відома учасників провадження безпосередньо, або шляхом надсилання поштою у встановлені строки. Розглянувши справу про адміністративне правопорушення, уповноважена посадова

---

⁸¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁸² Демський Е.Ф. Адміністративне процесуальне право України: навч. посіб. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 496 с, с. 448.

відповідно до статті 283 «Зміст постанови по справі про адміністративне правопорушення» КУпАП вносить постанову по справі про адміністративне правопорушення (додаток). Постанова по справі про адміністративне правопорушення складається на спеціальному бланку, виготовленому друкарським способом згідно з технічним описом бланка постанови по справі про адміністративне правопорушення, на якому проставлено відповідні серію і номер. Бланк постанови по справі про адміністративне правопорушення заповнюється розбірливим почерком. **Важливо пам'ятати, що закреслення чи виправлення відомостей, що заносяться до постанови, а також внесення додаткових записів після того, як постанова підписана особою, щодо якої вона винесена не допускаються!** У разі допущення порушень при оформленні такої постанови її заповнений бланк вважається зіпсованим.

Відповідно до п. 10 Розділу 4 Інструкції, затвердженої наказом МВС України № 1376, при винесенні постанови по справі про адміністративне правопорушення у ній зазначаються, зокрема:

графа «посада, найменування органу поліції, звання, прізвище, ім'я та по батькові особи, яка винесла постанову» - прізвище, ім'я, по батькові посадової особи органу поліції, яка винесла постанову, та орган поліції (повністю, без скорочень);

графа «установив» - число, місяць, рік, час та місце вчинення адміністративного правопорушення, а також обставини і суть правопорушення, установлені при розгляді матеріалів адміністративної справи;

графа «ураховуючи, що гр-нин (ка)» - прізвище та ініціали правопорушника;

у графі «постановив» - уповноважена посадова особа органу поліції з урахуванням та зазначенням обставин, що пом'якшують (стаття 34 КУпАП) чи обтяжують (стаття 35 КУпАП) відповідальність за адміністративне правопорушення, зазначає прийняте у справі рішення⁸³. Аналогічна інформація зазначається і у випадках, коли розгляд справи не віднесено до компетенції Національної поліції України.

В справах про адміністративні правопорушення в сфері охорони здоров'я, відповідно до загальних положень статті 284 КУпАП, орган (посадова особа) вносить одну з таких постанов:

- 1) про накладення адміністративного стягнення;
- 2) про застосування заходів впливу, передбачених статтею 24-1 КУпАП;

---

⁸³ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

3) про закриття справи⁸⁴.

Постанова про закриття справи вноситься при оголошенні усного зауваження, передачі матеріалів на розгляд громадської організації чи трудового колективу або передачі їх прокурору, органу досудового розслідування, а також при наявності обставин, що виключають провадження у справі, передбачених статтею 247 КУпАП⁸⁵.

Постанова по справі про адміністративне правопорушення відповідно до статті 285 «Оголошення постанови по справі про адміністративне правопорушення і вручення копії постанови» КУпАП оголошується негайно після закінчення розгляду адміністративної справи. **Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення протягом 3 днів вручається або надсилається особі, щодо якої цю постанову винесено.** Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення вручається особі, притягнутій до адміністративної відповідальності, **особисто під підпис.** У постанові по справі про адміністративне правопорушення зазначається дата її вручення і ставиться підпис правопорушника. У разі якщо копія постанови по справі про адміністративне правопорушення надсилається поштою, про це робиться відповідна відмітка у справі, до якої долучається корінець поштового повідомлення про її отримання. **Копія постанови по справі про адміністративне правопорушення в той самий строк вручається або надсилається потерпілому на його прохання** (у ній зазначається дата її вручення і ставиться підпис особи, яка її отримала)⁸⁶.

На даній стадії провадження особливістю є проблемний характер реалізації юрисдикційних повноважень окремими суб'єктами, приміром – Державною санітарно-епідеміологічною службою, яка була ліквідована Кабінетом Міністрів України (фактично – реорганізована та перепідпорядкована від МОЗ до Державної служби України з питань безпеки харчових продуктів та захисту споживачів), внаслідок чого утворилася ситуація, коли за вчинення низки правопорушень (наприклад, стаття 42 «Порушення санітарних норм» КУпАП). Це має наслідком численні випадки порушення санітарних норм і стандартів, що створює серйозну загрозу життю і здоров'ю, а не лише справляє шкідливий вплив на стан останнього.

Наступна стадія – «**Оскарження прийнятого рішення та перегляд постанові у справі**» є факультативною, тобто не завжди має місце у

⁸⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁸⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁸⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

провадженні. Вона включає так етапи, як: оскарження постанови у справі прокурором, потерпілим, або особою яка притягається до адміністративної відповідальності; розгляд скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення та прийняття по ній рішення; надіслання копії рішення по скарзі на постанову; перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Вищевказана стадія характеризується, по-перше, визначенням кола осіб, які мають право на оскарження постанов у справах про адміністративне правопорушення взагалі і у сфері охорони здоров'я зокрема, по-друге, процесуальним порядком та строками реалізації відповідного права, по-третє – домінуючою роллю міжнародних судових установ, юрисдикція яких визнана Україною у випадках порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом.

Так, згідно зі статтею 287 «Право оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення» КУпАП, таким правом наділені наступні учасники провадження:

– прокурор у випадках, передбачених частиною 5 статті 7 КУпАП (при застосуванні заходів впливу за адміністративні правопорушення шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за додержанням законів при застосуванні заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян);

– особою, щодо якої її винесено;

– потерпілим⁸⁷.

Важливо, що КУпАП встановлено особливості оскарження постанов по справах про адміністративне правопорушення для окремих категорій суб'єктів адміністративної юрисдикції, що закріплено статтею 288 «Порядок оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення». Отже, постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржено:

1) постанову адміністративної комісії – у виконавчий комітет (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчі органи, що виконують їх повноваження) відповідної ради або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом;

---

⁸⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

2) рішення виконавчого комітету (а у населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчих органів, що виконують їх повноваження) сільської, селищної, міської ради - у відповідну раду або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом;

3) постанову іншого органу (посадової особи) про накладення адміністративного стягнення, постанову по справі про адміністративне правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксоване в автоматичному режимі - у вищестоящий орган (вищестоящий посадовій особі) або в районний, районний у місті, міський чи міськрайонний суд, у порядку, визначеному Кодексом адміністративного судочинства України, з особливостями, встановленими цим Кодексом.

Постанову про одночасне накладення основного і додаткового адміністративних стягнень може бути оскаржено за вибором особи, щодо якої її винесено, чи потерпілого в порядку, встановленому для оскарження основного або додаткового стягнення;

Скарга подається в орган (посадовій особі), який виніс постанову по справі про адміністративне правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України. **Скарга, що надійшла, протягом трьох діб надсилається разом із справою органу (посадовій особі), правомочному відповідно до цієї статті її розглядати.**

Особа, яка оскаржила постанову у справі про адміністративне правопорушення, звільняється від сплати державного мита⁸⁸.

Що стосується строків реалізації права на оскарження постанови у справі про адміністративне правопорушення, він регламентований статтею 289 «Строк оскарження постанови по справі про адміністративне правопорушення» КУпАП і становить 10 днів з дня винесення постанови, протягом яких на постанову по справі про адміністративне правопорушення може бути подано скаргу. В разі пропуску зазначеного строку з поважних причин цей строк за заявою особи, щодо якої винесено постанову, може бути поновлено органом (посадовою особою), правомочним розглядати скаргу⁸⁹.

За статтею 291 «Набрання постановою адміністративного органу (посадової особи) у справі про адміністративне правопорушення законної сили» КУпАП, постанову адміністративного органу (посадової особи) у

---

⁸⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁸⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122

справі про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку оскарження цієї постанови, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 26 «Попередження» КУпАП, а також у випадках накладення штрафу, що стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення⁹⁰.

У відповідності до статті 291 КУпАП загальний термін розгляду скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення правомочними органами (посадовими особами) становить десятиденний строк з дня її надходження, якщо інше не встановлено законами України. За результатами розгляду скарги, згідно із статтею 293 «Розгляд скарги на постанову по справі про адміністративне правопорушення», орган (посадова особа) перевіряє законність і обґрунтованість винесеної постанови і приймає одне з таких рішень:

- 1) залишає постанову без зміни, а скаргу без задоволення;
- 2) скасовує постанову і надсилає справу на новий розгляд;
- 3) скасовує постанову і закриває справу;
- 4) змінює захід стягнення в межах, передбачених нормативним актом про відповідальність за адміністративне правопорушення, з тим, однак, щоб стягнення не було посилено.

Якщо буде встановлено, що постанову винесено органом (посадовою особою), неправомочним вирішувати цю справу, то така постанова скасовується і справа надсилається на розгляд компетентного органу (посадової особи)⁹¹. Причому коментуючи останню тезу слід вказати, що Кодексом не встановлено чіткий порядок та строки такого пересилання матеріалів справи, їх вплив на перебіг загальних строків провадження у справ та наслідки для лідируючого суб'єкта, яким було неправомірно реалізовано адміністративні юрисдикційні повноваження.

В разі судового розгляду справи про адміністративне правопорушення, слід керуватися наступними статтями КУпАП.

За статтею 294 «Набрання постановою судді у справі про адміністративне правопорушення законної сили та перегляд постанови», постанова судді у справах про адміністративне правопорушення набирає законної сили після закінчення строку подання апеляційної скарги, за винятком постанов про застосування стягнення, передбаченого статтею 32 «Адміністративний арешт» або 32-1 «Арешт з утриманням на гауптвахті» КУпАП. Постанова судді у справі про адміністративне правопорушення може бути оскаржена протягом 10 днів з дня винесення постанови

---

⁹⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁹¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

особою, яку притягнуто до адміністративної відповідальності, її законним представником, захисником, потерпілим, його представником, а також прокурором у випадках, передбачених частиною 5 статті 7 та частиною 1 статті 287 КУпАП. Апеляційна скарга, подана після закінчення цього строку, повертається апеляційним судом особі, яка її подала, якщо вона не заявляє клопотання про поновлення цього строку, а також якщо у поновленні строку відмовлено.

Апеляційна скарга подається до відповідного апеляційного суду через місцевий суд, який виніс постанову. Місцевий суд **протягом 3 днів надсилає** апеляційну скаргу разом із справою у відповідний апеляційний суд. Апеляційний **перегляд здійснюється** суддею апеляційного суду **протягом 20 днів** з дня надходження справи до суду.

Апеляційний суд повідомляє про дату, час і місце судового засідання особу, яка подала скаргу, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, **не пізніше ніж за 3 дні до початку судового засідання**. Неявка в судове засідання особи, яка подала скаргу, інших осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, не перешкоджає розгляду справи, крім випадків, коли є поважні причини неявки або в суду відсутня інформація про належне повідомлення цих осіб.

Апеляційний суд переглядає справу в межах апеляційної скарги. Суд апеляційної інстанції не обмежений доводами апеляційної скарги, якщо під час розгляду справи буде встановлено неправильне застосування норм матеріального права або порушення норм процесуального права. Апеляційний суд може дослідити нові докази, які не досліджувалися раніше, якщо визнає обґрунтованим ненадання їх до місцевого суду або необґрунтованим відхилення їх місцевим судом.

За наслідками розгляду апеляційної скарги суд апеляційної інстанції має право: 1) залишити апеляційну скаргу без задоволення, а постанову без змін; 2) скасувати постанову та закрити провадження у справі; 3) скасувати постанову та прийняти нову постанову; 4) змінити постанову.

У разі зміни постанови в частині накладення стягнення, в межах, передбачених санкцією статті КУпАП, воно не може бути посилено.

Постанова апеляційного суду набирає законної сили негайно після її винесення, є остаточною й оскарженню не підлягає. Після закінчення апеляційного провадження **справа не пізніше ніж у 5-ий строк** направляється до місцевого суду, який її розглядав⁹².

Копія рішення по скарзі на постанову по справі про адміністративне правопорушення **протягом 3 днів** надсилається **особі, щодо якої її**

---

⁹² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

винесено. В той же строк копія постанови надсилається **потерпілому на його прохання**, що визначено статтею 295 КУпАП.

У окремих випадках, відповідно до статті 296 «Наслідки скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення» КУпАП, може мати місце скасування постанови із закриттям справи про адміністративне правопорушення, що тягне за собою повернення стягнених грошових сум, оплатно вилучених і конфіскованих предметів, а також скасування інших обмежень, зв'язаних з цією постановою. У разі неможливості повернення предмета повертається його вартість.

Відшкодування шкоди, заподіяної громадянину незаконним накладенням адміністративного стягнення у вигляді адміністративного арешту або виправних робіт, провадиться в порядку, встановленому законом⁹³. Наголосимо що згідно п.4 частини 1 статті 2 Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду»⁹⁴, право на відшкодування шкоди в розмірах і в порядку, передбачених цим Законом, виникає у випадку закриття справи про адміністративне правопорушення. Відповідно до частини 2 статті 1 Закону, підлягає відшкодуванню шкода, завдана громадянину внаслідок: незаконного застосування адміністративного арешту чи виправних робіт, незаконної конфіскації майна. Згідно статті 3 названого Закону, громадянину відшкодовується моральна шкода, яка відповідно до частини 2 статті 1167 Цивільного Кодексу України⁹⁵, моральна шкода, завдана фізичній або юридичній особі неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю, відшкодовується особою, яка її завдала, за наявності її вини, крім випадків, встановлених частиною 2 цієї статті. Моральна шкода відшкодовується незалежно від вини органу державної влади, органу влади Автономної Республіки Крим, органу місцевого самоврядування, фізичної або юридичної особи, яка її завдала: якщо шкоди завдано каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок дії джерела підвищеної небезпеки; якщо шкоди завдано фізичній особі внаслідок її незаконного засудження, незаконного притягнення до кримінальної відповідальності, незаконного застосування як запобіжного заходу тримання під вартою або підписки про невиїзд, незаконного затримання, незаконного накладення адміністративного

⁹³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

⁹⁴ Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянину незаконними діями органів, що здійснюють оперативно-розшукову діяльність, органів досудового розслідування, прокуратури і суду. Закон України від 01.12.1994 № 266/94-ВР.

⁹⁵ Цивільний кодекс України: Закон України від 2003.

стягнення у вигляді арешту або виправних робіт; в інших випадках, встановлених законом.

Відповідно до п.17 Положення про застосування Закону України «Про порядок відшкодування шкоди, завданої громадянинові незаконними діями органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду», затвердженого Наказом Міністерства юстиції України № 6/5/3/41 від 04.03.1996 р., передбачене частиною 5 статті 4 Закону відшкодування моральної шкоди провадиться у разі, коли незаконні дії органів дізнання, попереднього слідства, прокуратури і суду завдали моральної втрати громадянину, призвели до порушення його нормальних життєвих зв'язків і вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя. **Моральною шкодою визнаються страждання, заподіяні громадянину внаслідок фізичного чи психічного впливу, що призвело до погіршення або позбавлення можливостей реалізації ним своїх звичок і бажань, погіршення відносин з оточуючими людьми, інших негативних наслідків морального характеру**⁹⁶.

Розмір моральної шкоди визначається судом з урахуванням обставин справи в межах, встановлених цивільним законодавством. Пп. 3) п. 4 Положення про Державну казначейську службу України передбачено, що Державна казначейська служба України (Казначейство), відповідно до покладених завдань, здійснює безспірне списання коштів державного та місцевих бюджетів або боржників на підставі рішення суду⁹⁷.

Що стосується можливості перегляду постанови по справі про адміністративне правопорушення у разі встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні справи судом, цей порядок закріплено у Главі 24-1 КУпАП (статті 297-1 - 297-10)⁹⁸.

Зокрема, заява про перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення може бути подана особою, на користь якої постановлено рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною. Постанова по справі про адміністративне правопорушення може бути переглянута з підстави встановлення міжнародною судовою установою, юрисдикція якої визнана Україною, порушення Україною міжнародних зобов'язань при вирішенні судом справи про адміністративне правопорушення.

---

⁹⁶ Рішення Галицького районного суду м. Львова справі Веренцова О.О. про відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями правоохоронців від 07 вересня 2015 року. <https://precedent.in.ua/2015/12/03/rishennya-galytskogo-rajonnoho-sudu-m-l/>.

⁹⁷ Про затвердження Положення про Державну казначейську службу України Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 15.04.2015 № 215.

⁹⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Строк подання такої заяви становить не пізніше одного місяця з дня, коли особі, на користь якої постановлено рішення міжнародної судової установи, юрисдикція якої визнана Україною, стало відомо про набуття цим рішенням статусу остаточного. У разі пропущення строку для подання заяви з причин, визнаних поважними, він може бути поновлений за клопотанням особи, яка подала заяву. Заява про перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення повертається особі, яка її подала, якщо вона не порушує питання про поновлення цього строку, а також якщо у поновленні строку відмовлено. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд постанови по справі про адміністративне правопорушення або про повернення заяви особі, яка її подала, вирішується без повідомлення осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення. Питання про поновлення строку для подання заяви про перегляд судового рішення або про залишення заяви без розгляду вирішується судом без виклику учасників судового провадження та за результатами розгляду постановляється відповідна ухвала.

Справа про перегляд судового рішення з підстави, передбаченої частиною другою статті 297-1 КУпАП, розглядається Великою Палатою Верховного Суду, де на засіданні головує суддя-доповідач. Суддя-доповідач відкриває судові засідання, оголошує склад суду, роз'яснює особам, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, їхні права та обов'язки. Після проведення зазначених процесуальних дій та розгляду клопотань осіб, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, суддя-доповідач доповідає в необхідному обсязі про зміст вимог, викладених у заяві, що надійшла до Верховного Суду, та про результати проведених ним підготовчих дій.

Важливо, що строк розгляду заяви про перегляд судового рішення Верховним Судом не може перевищувати 1 місяця з дня призначення справи до розгляду.

Згідно зі статтею 297-9 «Повноваження Верховного Суду» КУпАП, за наслідками розгляду справи більшістю голосів від складу Великої Палати Верховного Суду виноситься одна з таких постанов: 1) про повне або часткове задоволення заяви; 2) про відмову у задоволенні заяви⁹⁹.

Що стосується Постанови Верховного Суду, то у відповідності до статті 297-10 КУпАП, Верховний Суд задовольняє заяву у разі наявності підстави, передбаченої частиною другою статті 297-1 КУпАП. Якщо суд дійшов висновку про повне або часткове задоволення заяви, він має право:

---

⁹⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

1) скасувати постанову (постанови) та закрити провадження у справі; 2) скасувати постанову (постанови) та передати справу про адміністративне правопорушення на новий розгляд до суду, який виніс оскаржувану постанову; 3) змінити постанову (постанови).

Верховний Суд відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, що стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися. Постанова про відмову в задоволенні заяви має бути вмотивованою. Постанова Верховного Суду повинна бути виготовлена та направлена особам, які беруть участь у провадженні у справі про адміністративне правопорушення, не пізніше п'яти днів з дня закінчення розгляду справи.

Невиконання постанов Верховного Суду тягне за собою відповідальність, установлену законом. Постанови Верховного Суду, прийняті за результатами розгляду заяв про перегляд судового рішення, підлягають опублікуванню на офіційному веб-сайті Верховного Суду **не пізніш як через п'ятнадцять днів з дня їх прийняття**¹⁰⁰

Для прикладу можна навести Позицію Європейського суду з прав людини, що суди, розглядаючи справи без участі учасників процесу, повинні пересвідчитися, що останнім вчасно повідомлено про дату і час розгляду справи, тобто не порушено їхні права бути присутніми під час судового розгляду та справу «Жук проти України» (Заява № 45783/05), відповідно до якої рішення ЄСПЛ є обов'язковим для виконання Україною¹⁰¹.

Ключовою проблемою на даній стадії, що також може вважатися її особливістю, є вагома кількість звернень до Європейського Суду з прав людини, в яких рішення виносяться на користь громадянина. Це, в першу чергу свідчить про недосконалість національних механізмів перегляду правомірності рішень, прийнятих органами (посадовими особами) адміністративної юрисдикції, неврахування всіх особливостей кожної конкретної справи при її перегляді у зв'язку із оскарженням.

Остання, п'ята стадія стосується виконання прийнятого рішення. Вона включає такі етапи як звернення постанови до виконання її безпосереднє виконання, або відстрочку і припинення виконання.

Ця стадія на думку багатьох вітчизняних вчених є завершальною стадією провадження і полягає у фактичній реалізації адміністративного стягнення, призначеного правопорушникові відповідним юрисдикційним органом¹⁰². З одного боку це дійсно так і з цим складно не погодитись,

¹⁰⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁰¹ Жук проти України: Рішення Європейського суду з прав людини від 11 квіт. 2011 року / Європейський суд з прав людини. Офіційний вісник України. 2011 р. № 64. С. 57. Ст. 2526.

¹⁰² Галуцько В.В., Діхтєвський П.В., Кузьменко О.В., Стеценко С.С. Адміністративне право України. Повний курс: підруч. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2018. 446 с., с. 322.

проте на практиці до фактичної реалізації адміністративного стягнення справа може не доходити через недоліки у національному адміністративно-деліктному законодавстві, що ускладнює правореалізацію уповноваженими на те суб'єктами. Наприклад, це стосується проблем із адміністративно-правовим статусом Санітарно-епідеміологічної служби, вже згаданої вище по тексту.

Органи Національної поліції наділені доволі обмеженими повноваженнями щодо застосування заходів адміністративних стягнень хоча і щодо широкого спектру статей, закріплених у КУпАП. Такими стягненнями сьогодні є попередження і штраф.

Відповідно до Розділу 5 «Виконання постанов про накладення адміністративних стягнень» Інструкції, затвердженої наказом МВС України від 06.11.2015 № 1376, постанова про накладення адміністративного стягнення підлягає виконанню з моменту її винесення, якщо інше не встановлено КУпАП та іншими законами України.

Контроль за виконанням постанов про накладення адміністративних стягнень здійснюється керівниками органів поліції. **Штраф** має бути сплачений порушником **не пізніш як через 15 днів з дня вручення йому постанови про накладення штрафу**, а **в разі оскарження** такої постанови - **не пізніш як через 15 днів з дня повідомлення про залишення скарги без задоволення**.

У разі несплати правопорушником штрафу в установлений строк постанова про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до відділу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом.

При стягненні штрафу відповідно до статті 309 «Виконання постанови про накладення штрафу, який стягується на місці вчинення адміністративного правопорушення» КУпАП на місці вчинення адміністративного правопорушення порушникові видається квитанція встановленого зразка.

У разі несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення провадження у справі про адміністративне правопорушення, а потім виконання постанови по справі про адміністративне правопорушення здійснюються в порядку, передбаченому КУпАП¹⁰³.

У КУпАП наголошується на тому, що постанова про накладення адміністративного стягнення є обов'язковою для виконання державними й

---

¹⁰³ Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.

громадськими органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами і громадянами. У разі відсутності самостійного заробітку в осіб віком від 16 до 18 років, які вчинили адміністративне правопорушення, штраф стягується з батьків або осіб, які їх замінюють. Штраф, накладений за вчинення адміністративного правопорушення, вноситься порушником в установу банку України, за винятком штрафу, що стягується на місці вчинення правопорушення, якщо інше не встановлено законодавством України.

У випадку несплати штрафу на місці вчинення адміністративного правопорушення документ, що підтверджує його сплату, або його копія не пізніше 3 робочих днів після закінчення строку, передбаченого частиною першою цієї статті, надсилається правопорушником до органу (посадовій особі), який виніс постанову про накладення цього штрафу¹⁰⁴.

Відповідно до статті 308 «Примусове виконання постанови про стягнення штрафу» КУпАП, у разі несплати правопорушником штрафу у строк, установлений частиною першою статті 307 цього Кодексу, постановою про накладення штрафу надсилається для примусового виконання до органу державної виконавчої служби за місцем проживання порушника, роботи або за місцезнаходженням його майна в порядку, встановленому законом. Так, в порядку примусового виконання постанови про стягнення штрафу за вчинення адміністративного правопорушення з правопорушника стягується: подвійний розмір штрафу, визначеного у відповідній статті КУпАП та зазначеного у постанові про стягнення штрафу; витрати на облік зазначених правопорушень. Розмір витрат на облік правопорушень визначається Кабінетом Міністрів України¹⁰⁵.

Після виконання постанови у справі, провадження в справі про адміністративне правопорушення у сфері охорони здоров'я можна вважати завершеним. Відповідно до юрисдикції, матеріали таких справ зберігаються у органах, що здійснювали провадження у таких справах.

Отже, до **особливостей провадження на цій стадії** слід віднести проблему із виконанням постанов про накладення адміністративних стягнень у справах про адміністративні правопорушення в сфері охорони здоров'я. Проблема тут носить комплексний характер і не стосується виключно таких категорій справ, а поширюється на ефективність виконавчого провадження у цілому.

---

¹⁰⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁰⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Питання до самоконтролю:

1. *Поняття провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;*
2. *Основні стадії провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;*
3. *Особливості провадження в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.*

РОЗДІЛ II. СУТНІСТЬ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ЗА УЧАСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

2.1 Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я

Переходячи до розгляду органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, зауважимо, що у цілому таких «лідуючих» суб'єктів провадження можна поділити на суди та інших суб'єктів, наділених адміністративними юрисдикційними повноваженнями. Відповідно і порядок розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я в судовому та позасудовому порядку має певні відмінності, на окремих із яких буде наголошено у підрозділі 2.3 навчального посібника.

Відповідно до статті 213 «Органи (посадові особи), уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення» КУпАП, справи про адміністративні правопорушення (включаючи правопорушення у сфері охорони здоров'я) розглядаються:

1) адміністративними комісіями при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад;

2) виконавчими комітетами (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, - виконавчими органами, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад та їх посадовими особами, уповноваженими на те КУпАП;

3) районними, районними у місті, міськими чи міськрайонними судами (суддями), а у випадках, передбачених цим Кодексом, місцевими адміністративними та господарськими судами, апеляційними судами, Верховним Судом;

4) органами Національної поліції, органами державних інспекцій та іншими органами (посадовими особами), уповноваженими на те КУпАП¹⁰⁶.

Також, пропонуємо звернути увагу не лише на суб'єктів розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, а й на органи (посадових осіб), що наділені частковими адміністративно-юрисдикційними повноваженнями щодо складення протоколів про

---

¹⁰⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

адміністративні правопорушення та застосування заходів забезпечення провадження в досліджуваній категорії справ.

Відповідно до запропонованого вище переліку адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції України, визначимо органи (посадових осіб), наділених частковими або повними адміністративно-юрисдикційними повноваженнями.

1) Глава 5 «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення»:

Стаття 42 «Порушення санітарних норм».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: органи державної санітарно-епідеміологічної служби. Від імені органів державної санітарно-епідеміологічної служби розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення в межах територій та об'єктів нагляду, визначених законодавством, мають право лікарі-гігієністи, лікарі-епідеміологи органів державної санітарно-епідеміологічної служби.

Стаття 42-1 «Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи органів державної санітарно-епідеміологічної служби;

- уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, уповноважених підрозділів ветеринарної міліції.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Стаття 42-2 «Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів.

- уповноважені на те посадові особи органів державної санітарно-епідеміологічної служби.

- уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, центрального органу виконавчої

влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, уповноважених підрозділів ветеринарної міліції.

- уповноважені на те посадові особи лабораторій радіаційного контролю міністерств і відомств України, організацій споживчої кооперації.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Стаття 42-4 «Продаж лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

Стаття 44 «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції за частиною 1 (відмітимо, що друга частина статті не може передбачати складення протоколу, адже стосується звільнення від адміністративної відповідальності при добровільній здачі наркотичних засобів (психотропних речовин), які були у неї в невеликих розмірах і які вона виробила, виготовила, придбала, зберігала, перевозила, пересилала без мети збуту);

- уповноважені на те посадові особи органів управління Військової служби правопорядку у Збройних Силах України (про правопорушення, вчинені військовослужбовцями, військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів, а також працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків.

Винесення постанови:

- судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

- органи Національної поліції. Від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень.

Стаття 44-1 «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Стаття 44-2 «Порушення обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

Стаття 45 «Ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу».

Складення протоколу: уповноважені на те посадові особи органів охорони здоров'я.

Винесення постанови: адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад.

Стаття 45-1 «Порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

Стаття 46 «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою».

Складення протоколу: уповноважені на те посадові особи органів охорони здоров'я

Винесення постанови: адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад.

Стаття 46-1 «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення».

Складення протоколу: уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

Стаття 46-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції.
- уповноважені на те посадові особи органів охорони здоров'я.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

2) Глава 12 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності»:

Стаття 166-22 «Порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів».

Складення протоколу: уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, уповноважених підрозділів ветеринарної міліції.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

3) Глава 13 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації»:

Стаття 167 «Введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУпАП не визначено.

Винесення постанови:

- органи державної санітарно-епідеміологічної служби (коли правопорушення полягає у порушенні санітарних норм);

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (щодо реалізації нафтопродуктів, екологічні показники яких не відповідають вимогам стандартів, норм та правил).

Стаття 168-1 «Виконання робіт, надання послуг громадянам-споживачам, що не відповідають вимогам стандартів, норм і правил».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУпАП не визначено.

Винесення постанови:

- органи державної санітарно-епідеміологічної служби (коли правопорушення полягає у порушенні санітарних норм);

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів (крім правопорушень щодо лікарських засобів та порушень санітарних норм);

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

Стаття 168-2 «Випуск у продаж продукції з порушенням вимог щодо медичних попереджень споживачів тютюнових виробів».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів.

Стаття 170 «Недодержання стандартів при транспортуванні, зберіганні і використанні продукції (крім харчових продуктів)».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови:

- органи державної санітарно-епідеміологічної служби (коли правопорушення полягає у порушенні санітарних норм);

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів (стосовно правопорушень під час транспортування, зберігання і використання продукції, призначеної для реалізації громадянам-споживачам (крім правопорушень щодо лікарських засобів та порушень санітарних норм);

- центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

4) Глава 13-А КУПАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»:

Стаття 172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля».

Складення протоколу:

- прокурор

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів.

5) Глава 15 КУПАП «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління»:

Стаття 188-10 «Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів.

Стаття 188-11 «Невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків, а так само інших законних вимог посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби».

Складення протоколу: уповноважених на те посадових осіб у КУПАП не визначено.

Винесення постанови: органи державної санітарно-епідеміологічної служби.

Стаття 188-22 «Невиконання законних вимог посадових осіб державної санітарно-епідеміологічної служби та державної служби ветеринарної медицини».

Складення протоколу:

- уповноважені на те посадові особи органів державної санітарно-епідеміологічної служби.

- уповноважені на те посадові особи центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері ветеринарної медицини, уповноважених підрозділів ветеринарної міліції.

Винесення постанови: судді районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судів¹⁰⁷.

Проведений аналіз свідчить про наступне:

1. В ряді статей невизначено хто саме має складати протокол про адміністративне правопорушення. Останній є базовим документом в провадженні у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я і конкретизація суб'єктів наділених частковими адміністративно-юрисдикційними повноваженнями у змісті статті 255 КУПАП має сприяти покращенню ефективності правозастосування;

2. В ряді статей серед суб'єктів, наділених повноваженнями розглядати і вирішувати справи наявна альтернатива щодо одного або іншого органу (посадової особи), що також має бути більш чітко розмежовано у положеннях КУПАП;

3. Можна спостерігати значну кількість уповноважених органів (посадових осіб), які наділені адміністративними юрисдикційними повноваженнями в справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;

---

¹⁰⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

4. КУпАП не відображає поточного стану справ, пов'язаних із оптимізацією суб'єктів адміністративно-юрисдикційної діяльності у сфері охорони здоров'я, зазначаючи серед відповідних органів (посадових осіб) ті, що вже ліквідовані або реорганізовані. Приміром, органи ветеринарної міліції, санітарно-епідеміологічної служби тощо.

Частково проблема із відсутністю визначення у змісті чинного КУпАП органів (посадових осіб), уповноважених складати протоколи про адміністративні правопорушення за низкою статей вирішується за рахунок інших нормативно-правових актів, про що прямо вказано у останній частині статті 255 КУпАП: «у випадках, прямо передбачених законом, протоколи про адміністративні правопорушення можуть складати також посадові особи інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування і представники органів самоорганізації населення»¹⁰⁸.

Прикладами таких нормативно-правових актів можуть слугувати документи, де конкретизовано адміністративну юрисдикцію суб'єктів владних повноважень у сфері охорони здоров'я.

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 26.10.2001 № 428 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів». Так, у п.2 Розділу 2 «Оформлення матеріалів про адміністративне правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів» затвердженої наказом Інструкції визначено, що органи державного контролю якості та безпеки лікарських засобів (Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками / Держлікслужба), її територіальні органи розглядають справи про адміністративні правопорушення, пов'язані з порушенням обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності (стаття 44-2 КУпАП), з порушенням встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів (стаття 45-1 КУпАП), з продажем лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках (стаття 42-4 КУпАП), з недодержанням вимог стандартів, норм, правил і технічних умов під час виробництва, зберігання, транспортування, реалізації чи використання лікарських засобів (статті 167, 168-1, 170 КУпАП), а також з невиконанням законних вимог посадових осіб органів державного контролю за якістю лікарських засобів та умовами їх виробництва щодо усунення порушень законодавства про

---

¹⁰⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

лікарські засоби або створення перешкод для діяльності цих органів (стаття 188-10 КУпАП)¹⁰⁹.

Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.08.1995 № 291/827 «Про затвердження Інструкції про порядок накладення і стягнення штрафів за порушення санітарного законодавства». Відповідно до пп.1.2-1.4 Розділу I Інструкції, порушення санітарного законодавства може проявлятися в порушенні Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»¹¹⁰, інших актів законодавства, що стосуються забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення, а також державних санітарних норм, правил і гігієнічних нормативів, які затверджує Головний державний санітарний лікар України. Невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків посадових осіб держсанепідслужби вважається винна діяльність (дія або бездіяльність) особи (посадової особи чи громадянина), що призвела до невиконання вимог, які містяться у зазначених документах, і на яку посадовою особою держсанепідслужби, що винесла зазначені документи, покладено відповідальність за їх виконання (дотримання). Порушення санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм тягне накладення на осіб, винних у вчиненні таких правопорушень, штрафу у розмірах, визначених статтею 42 КУпАП¹¹¹, а саме: на громадян – від 1 до 12 н.м.д.г; на посадових осіб- від 6 до 25 н.м.д.г¹¹².

Більш детально говорячи про **Національну поліцію України**, то в системі таких суб'єктів, вона наділена повними (фіксація правопорушення, застосування заходів примусу, розгляд та вирішення) та частковими адміністративно-юрисдикційними повноваженнями (фіксація правопорушення, застосування заходів примусу) щодо наступних адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я:

1) Часткові адміністративно-юрисдикційні повноваження (складення протоколу про адміністративне правопорушення відповідно до статті 255 КУпАП): частина 1 статті 44 «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах», 44-1 «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження», 46-1 «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення», 46-2 «Порушення встановлених

¹⁰⁹ Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 26.10.2001 № 428 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів».

¹¹⁰ Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення».

¹¹¹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹¹² Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 10.08.1995 № 291/827 «Про затвердження Інструкції про порядок накладення і стягнення штрафів за порушення санітарного законодавства».

законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)», 172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля».

2) **Повні адміністративно-юрисдикційні повноваження** (розгляд і вирішення справи відповідно до статті 222 КУпАП): частина 1 статті 44 «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах»¹¹³.

Таким чином, органами (посадовими особами), уповноваженими розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я виступають нижче перераховані суб'єкти.

Адміністративні комісії при виконавчих органах міських рад. Відповідно до статей 1-3 Положення про адміністративні комісії Української РСР, затвердженого Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 09.03.88 р. № 5540-XI¹¹⁴, адміністративні комісії утворюються при виконавчих комітетах районних, міських, районних у містах Рад народних депутатів.

Завданням адміністративних комісій є розгляд справ про адміністративні правопорушення, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання радянських законів, правил соціалістичного співжиття, чесного ставлення до державного і громадського обов'язку, поваги до прав, честі й гідності громадян, а також запобігання вчиненню нових правопорушень як самими правопорушниками, так і іншими особами. Адміністративні комісії розглядають усі справи про адміністративні правопорушення, за винятком віднесених відповідно до чинного законодавства до компетенції інших органів (службових осіб). У разі необхідності адміністративні комісії утворюються при виконавчих комітетах селищних, сільських Рад народних депутатів з дозволу виконавчого комітету вищестоящої Ради народних депутатів¹¹⁵.

Органи державної санітарно-епідеміологічної служби. Відповідно до п.1 Положення про територіальні органи Державної санітарно-епідеміологічної служби України, головні управління Державної санітарно-епідеміологічної служби в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, на водному, залізничному, повітряному транспорті та їх відокремлені структурні підрозділи в містах (міські управління) та районах (районні або міжрайонні управління)

¹¹³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹¹⁴ Положення про адміністративні комісії Української РСР, затвердженого Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 09.03.88 р. № 5540-XI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5540-11>.

¹¹⁵ Положення про адміністративні комісії Української РСР, затвердженого Указом Президії Верховної Ради Української РСР від 09.03.88 р. № 5540-XI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5540-11>.

підпорядковуюються Державній санітарно-епідеміологічній службі України і є її територіальними органами¹¹⁶.

Водночас, постановою Кабінету Міністрів України «Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби» від 09 березня 2017 р. № 348 рішення про реорганізацію Державної санітарно-епідеміологічної служби шляхом її приєднання до Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів було скасовано, замість чого Державна санітарно-епідеміологічна служба України просто ліквідувалася, а виконання її повноважень переходило до Державної служби з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Зокрема, це завдання і функції з реалізації державної політики у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та із здійснення контролю (нагляду) за дотриманням вимог санітарного законодавства (крім функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників)¹¹⁷.

Органи Національної поліції. Відповідно до частини 1 статті 13 «Загальна система поліції» Закону України «Про Національну поліцію», систему поліції складають: 1) центральний орган управління поліцією; 2) територіальні органи поліції¹¹⁸. В свою чергу, за частиною 2 статті 222 «Органи Національної поліції» КУпАП, від імені органів Національної поліції розглядати справи про адміністративні правопорушення і накладати адміністративні стягнення мають право працівники органів і підрозділів Національної поліції, які мають спеціальні звання, відповідно до покладених на них повноважень¹¹⁹.

Районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді). Згідно зі статтею 1 «Судова влада» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 02.06.2016 № 1402-VIII, судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом. Судову владу реалізують судді та, у визначених законом випадках, присяжні шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур¹²⁰.

¹¹⁶ Наказ Міністерства охорони здоров'я України від 19.01.2012 № 34 «Про затвердження Положення про територіальні органи Держсанепідслужби України» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0413-12>.

¹¹⁷ Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 бер. 2017 р. № 348. Офіційний вісник України. 2017. № 43. С. 10. Ст. 1329.

¹¹⁸ Про Національну поліцію: Закон України.

¹¹⁹ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹²⁰ Про судоустрій і статус суддів: Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Урядовий кур'єр від 31.08.2016. № 162.

За статтею 17 «Система судоустрою», систему судоустрою складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди; 3) Верховний Суд. Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди¹²¹.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 19.04.2017 № 275 «Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України», Державна екологічна інспекція України (**Держекоінспекція**) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра енергетики та захисту довкілля і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів. Відповідно до п. 7) розділу 4 Положення, Держекоінспекція відповідно до покладених на неї завдань складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення, накладає адміністративні стягнення у випадках, передбачених законом¹²².

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів. Відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками» від 12 серпня 2015 р. № 647, Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками (**Держлікслужба**) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра охорони здоров'я, який реалізує державну політику у сферах контролю якості та безпеки лікарських засобів, у тому числі медичних імунобіологічних препаратів, медичної техніки і виробів медичного призначення, та обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу¹²³. Відповідно до п. 13) розділу 4 Положення, Держлікслужба відповідно до покладених на неї

¹²¹ Про судоустрій і статус суддів: Закону України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Урядовий кур'єр від 31.08.2016. № 162.

¹²² Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 19.04.2017 № 275. Урядовий кур'єр від 17.05.2017 – № 89.

¹²³ Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 12.08.2015 № 647. Урядовий кур'єр від 23.09.2015 – № 175.

завдань складає протоколи про адміністративні правопорушення та розглядає справи про адміністративні правопорушення у передбачених законом випадках¹²⁴.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів. Згідно з Положенням, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів» від 2 вересня 2015 р. № 667, Державна служба України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів (**Держпродспоживслужба**) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства та який реалізує державну політику у галузі ветеринарної медицини, сферах безпечності та окремих показників якості харчових продуктів, карантину та захисту рослин, ідентифікації та реєстрації тварин, санітарного законодавства, санітарного та епідемічного благополуччя населення (крім виконання функцій з реалізації державної політики у сфері епідеміологічного нагляду (спостереження) та у сфері гігієни праці та функцій із здійснення дозиметричного контролю робочих місць і доз опромінення працівників), з контролю за цінами, попередження та зменшення вживання тютюнових виробів та їх шкідливого впливу на здоров'я населення, метрологічного нагляду, ринкового нагляду в межах сфери своєї відповідальності, насінництва та розсадництва (в частині сертифікації насіння і садивного матеріалу), реєстрації та обліку машин в агропромисловому комплексі, державного нагляду (контролю) у сфері агропромислового комплексу, державного нагляду (контролю) у сферах охорони прав на сорти рослин, насінництва та розсадництва, державного контролю за додержанням законодавства про захист прав споживачів і рекламу в цій сфері, за якістю зерна та продуктів його переробки, державного нагляду (контролю) за додержанням заходів біологічної і генетичної безпеки щодо сільськогосподарських рослин під час створення, дослідження та практичного використання генетично модифікованого організму у відкритих системах на підприємствах, в установах та організаціях агропромислового комплексу незалежно від їх підпорядкування і форми власності, здійснення радіаційного контролю за рівнем радіоактивного

---

¹²⁴ Про затвердження Положення про Державну службу України з лікарських засобів та контролю за наркотиками Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 12.08.2015 № 647.

забруднення сільськогосподарської продукції і продуктів харчування ¹²⁵. Відповідно до п. 19) розділу 4 Положення, Держпродспоживслужба відповідно до покладених на неї завдань: у межах повноважень, передбачених законом, складає протоколи та розглядає справи про правопорушення.

Але варто наголосити на тому, що до КУпАП відповідні зміни щодо змін у системі суб'єктів розгляду та вирішення справ про адміністративні правопорушення внесені не були, що ускладнює правозастосування.

Питання до самоконтролю:

- 1. Види органів (посадових осіб), уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;*
- 2. Особливості адміністративної юрисдикції Національної поліції в системі органів, уповноважених розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;*
- 3. Основні проблеми, що виникають при розгляді і вирішенні справ про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.*

---

¹²⁵ Про затвердження Положення про Державну службу України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів. Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 02.09.2015 № 667. Урядовий кур'єр від 12.09.2015. № 168.

2.2 Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції

Розглянувши органи (посадових осіб), які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я, тобто, лідируючих суб'єктів такого провадження, можна перейти до висвітлення безпосередніх учасників, які приймають у ньому участь.

Нагадаємо, що особи, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення та їх права і обов'язки в зв'язку із участю у такому провадженні, закріплені главою 21 КУпАП¹²⁶.

Такими особами виступають.

Стаття 268. Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності. Виходячи із юридичного аналізу складів адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я, розглянутих нами у підрозділі 1.2 навчального посібника, суб'єкт вчинення адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я може бути як загальним так і спеціальним.

Особа, яка притягається до адміністративної відповідальності має право: знайомитися з матеріалами справи, давати пояснення, подавати докази, заявляти клопотання; при розгляді справи користуватися юридичною допомогою адвоката, іншого фахівця у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи, виступати рідною мовою і користуватися послугами перекладача, якщо не володіє мовою, якою ведеться провадження; оскаржити постанову по справі. Справа про адміністративне правопорушення розглядається в присутності особи, яка притягається до адміністративної відповідальності. Під час відсутності цієї особи справу може бути розглянуто лише у випадках, коли є дані про своєчасне її сповіщення про місце і час розгляду справи і якщо від неї не надійшло клопотання про відкладення розгляду справи. Особливості розгляду справ про адміністративні правопорушення у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, зафіксовані в автоматичному режимі, та про порушення правил зупинки, стоянки, паркування транспортних засобів, зафіксовані в режимі фотозйомки (відеозапису), встановлюються статтями 279-1-279-4 КУпАП.

Якщо із загальним суб'єктом все цілком зрозуміло (ним є фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного

---

¹²⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

правопорушення 16 річного віку), то спеціальний суб'єкт відповідальності за такі правопорушення має низку особливостей.

Зокрема, ним можуть виступати медичні працівники та посадові (службові особи), що потребує більш детального розгляду.

Так, статтею 14 «Відповідальність посадових осіб» КУпАП не визначено хто саме є посадовою особою, наголошується лише на тому, що вони (посадові особи) несуть адміністративну відповідальність за адміністративні правопорушення, зв'язані з недодержанням установлених правил у сфері охорони порядку управління, державного і громадського порядку, природи, **здоров'я населення** та інших правил, забезпечення виконання яких входить до їх службових обов'язків¹²⁷.

Нажаль у чинному адміністративно-деліктному законодавстві України відсутнє чітке розмежування між посадовою і службовою особами.

У статті 18 «Суб'єкти злочину» Кримінального кодексу України закріплено, що службовими особами є особи, які постійно, тимчасово чи за спеціальним повноваженням здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади, пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальним повноваженням, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом. Службовими особами також визнаються посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку, альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних

---

¹²⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів¹²⁸.

В свою чергу у листі Міністерства юстиції України до Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.02.2013 № 1332-0-26-13/11 вказано, що для вирішення питання щодо визначення поняття «посадова особа» необхідно виходити з правозастосовної практики, яка зазначає, що головним критерієм віднесення особи до кола посадових осіб є наявність в неї **організаційно-розпорядчих** або **адміністративно-господарських функцій**¹²⁹.

Зауважимо, що до адміністративно-господарських обов'язків належать обов'язки щодо управління або розпорядження державним, колективним або приватним майном (встановлення порядку його зберігання, переробки, реалізації, забезпечення контролю за цими операціями тощо). Відповідними повноваженнями наділені начальники планово-господарських, постачальницьких, фінансових відділів і служб, завідувачі складів, магазинів, аптек, їхні заступники, керівники відділів підприємств, відомчі ревізори та контролери тощо¹³⁰.

Також, в ході провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я слід враховувати те, що працівники підприємств, установ, організацій, які виконують професійні (приміром, лікар-терапевт), виробничі або технічні функції, можуть визнаватися службовими особами виключно за умови, якщо разом із цими функціями вони виконують **організаційно-розпорядчі** або **адміністративно-господарські обов'язки**¹³¹.

Щодо особливостей адміністративної відповідальності медичних і фармацевтичних працівників, С.В. Книш слушно відмічає, що справи, де суб'єктами юридичної відповідальності виступають медичні та фармацевтичні працівники, можна віднести до категорії підвищеної складності, що пояснюється необхідністю застосування спеціальних знань та наявністю сталої системи «корпоративної етики» у негативному аспекті, де остання полягає у закритості та покритті професійних правопорушень самими медичними працівниками¹³².

---

¹²⁸ Кримінальний кодекс України: Кодекс України; Кодекс, Закон від 05.04.2001 № 2341-III. Голос України від 19.06.2001 - № 107.

¹²⁹ Щодо запобігання і протидії корупції Лист Міністерства юстиції України від 22.02.2013 № 1332-0-26-13/11 https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v13_1323-13.

¹³⁰ Про судову практику у справах про хабарництво: Пленум Верховного суду України від 26 квіт. 2002 року № 5. / Верховний суд України. Юридичний вісник України. 2002. № 28. С. 21.

¹³¹ Тлумачення понять «службова особа» і «посадова особа», що використовуються в чинному законодавстві України. URL: <https://zakon.help/article/tlumachennya-ponyat-sluzhbova-osoba-i-posadova>.

¹³² Книш С.В. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я в Україні. Право і безпека. 2018. № 4. С. 43–49. с. 47.

Медичний працівник – це спеціаліст, який має відповідну професійну освіту, підготовку та кваліфікацію і завданням якого є здійснення медичної діяльності¹³³.

Стаття 269. Потерпілий. Потерпілим є особа, якій адміністративним правопорушенням заподіяно моральну, фізичну або майнову шкоду¹³⁴. Враховуючи переважно формальний характер адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я, потерпіла особа може бути відсутня взагалі, або нею буде визнаватися конкретний суб'єкт, що зазнав негативного впливу протиправного діяння, або частина населення (наприклад у випадках порушення санітарних норм).

О.І. Остапенко слушно підкреслює, що роль потерпілого у виникненні адміністративно деліктної ситуації виявляється в його поведінці, яка може бути необережною, провокаційною, аморальною, що створює «сприятливі обставини» для вчинення протиправних дій щодо цієї особи. Без детального аналізу поведінки досить складно визначити, чому настає неоднаковий результат від практично однакових посягань з боку одних і тих самих осіб. Недостатнє знання про потерпілого створює труднощі у визначенні суспільної небезпеки та шкоди від дій порушника і проведення на цій основі індивідуальних чи колективних профілактичних заходів¹³⁵.

Стаття 270. Законні представники та представники. Інтереси особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, і потерпілого, які є неповнолітніми або особами, що через свої фізичні або психічні вади не можуть самі здійснювати свої права у справах про адміністративні правопорушення, мають право представляти їх законні представники (батьки, усиновителі, опікуни, піклувальники). Інтереси потерпілого може представляти представник – адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Законні представники та представники мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; від імені особи, інтереси якої вони представляють, приносити скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу. Повноваження адвоката як представника потерпілого посвідчуються документами, зазначеними у 2 статті 271 КУпАП (довіреність на ведення справи, посвідчена нотаріусом або посадовою особою, якій відповідно до закону надано право посвідчувати довіреності, або ордер чи доручення

---

¹³³ О. Беденко-Зваридчук. Матеріали для підготовки до семінару «Медична помилка». м. Київ 23.02.2010 року URL: 103-law.org.ua, с.7.

¹³⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹³⁵ Остапенко О.І. потерпілий від адміністративного правопорушення. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2010. №1. С. 166-173. С.171.

органу (установи), уповноваженого законом на надання безоплатної правової допомоги, або договір про надання правової допомоги. До ордера обов'язково додається витяг з договору, в якому зазначаються повноваження адвоката або обмеження його прав на вчинення окремих дій як захисника, засвідчений підписами сторін)¹³⁶.

В справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я законні представники не мають істотних особливостей порівняно до загальної процедури такого провадження. Втім варто зважати на кваліфікацію та спеціалізацію адвоката за напрямком «Медичне право», в ході здійснення провадження у таких категоріях справ.

Стаття 271. Захисник. У розгляді справи про адміністративне правопорушення можуть брати участь адвокат, інший фахівець у галузі права, який за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. Ці особи мають право знайомитися з матеріалами справи; заявляти клопотання; за дорученням особи, яка його запросила, від її імені подавати скарги на рішення органу (посадової особи), який розглядає справу, а також мають інші права, передбачені законами України. Як зазначалося вище по тексту, повноваження адвоката на участь у розгляді справи мають бути підтверджені відповідною документацією.

Якщо особа є суб'єктом права на безоплатну вторинну правову допомогу, у розгляді справи про адміністративне правопорушення може брати участь адвокат, який призначений Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги. Зазначений адвокат має права, передбачені частиною першою цієї статті та іншими законами. Повноваження адвоката, призначеного Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги, підтверджуються дорученням, що видається Центром з надання безоплатної вторинної правової допомоги¹³⁷.

Відповідно до статті 1 «Визначення основних термінів» Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокатом є фізична особа, яка здійснює адвокатську діяльність на підставах та в порядку, що передбачені цим Законом¹³⁸.

Зауважимо, що підтвердження повноважень для іншого фахівця у галузі права як учасника провадження у справах про адміністративні правопорушення досі не знайшло комплексного вирішення у національному адміністративно-деліктному законодавстві. Як відмічає

---

¹³⁶ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹³⁷ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹³⁸ Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI. Урядовий кур'єр від 05.09.2012. № 159.

В.В. Ігнатенко, практика стосовно питання про підтвердження повноважень для іншого фахівця у галузі права є достатньо різною. Деякі судді просять надати нотаріально посвідчену копію диплома про вищу юридичну освіту, деякі належним підтвердженням вважають пред'явлення посвідчення чи наказу тієї чи іншої юридичної компанії, копію договору про надання правової допомоги, копію нотаріально посвідченої довіреності¹³⁹.

Стаття 272. Свідок. Згідно із КУпАП, як свідок у справі про адміністративне правопорушення може бути викликана кожна особа, про яку є дані, що їй відомі які-небудь обставини, що підлягають установленню по даній справі. На виклик органу (посадової особи), у провадженні якого перебуває справа, свідок зобов'язаний з'явитися в зазначений час, дати правдиві пояснення, повідомити все відоме йому по справі і відповісти на поставлені запитання.

В свою чергу, викривачем є свідком у справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією. Викривач має право на збереження конфіденційності інформації стосовно нього під час дачі пояснень по справі¹⁴⁰

Нажаль, у чинному КУпАП не відображено специфіки участі медичних працівників в якості свідків у справах про адміністративні правопорушення. Водночас, згідно з п. 4) частини 2 статті 65 «Свідок» Кримінального процесуального кодексу України, не можуть бути допитані як свідки медичні працівники та інші особи, яким у зв'язку з виконанням професійних або службових обов'язків стало відомо про хворобу, медичне обстеження, огляд та їх результати, інтимну і сімейну сторони життя особи - про відомості, які становлять лікарську таємницю¹⁴¹.

Стаття 273. Експерт. Експерт призначається органом (посадовою особою), у провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, у разі коли виникає потреба в спеціальних знаннях, у тому числі для визначення розміру майнової шкоди, заподіяної адміністративним правопорушенням, а також суми грошей, одержаних внаслідок вчинення адміністративного правопорушення, які підлягатимуть конфіскації. Експерт зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і дати об'єктивний висновок у поставлених перед ним питаннях. Експерт має право знайомитися з матеріалами справи, що стосуються предмета експертизи, заявляти клопотання про

¹³⁹ Ігнатенко В.В. Правовий статус захисника у справах про адміністративні правопорушення. URL: https://protocol.ua/ua/pravoviy_status_zahisnika_u_spravah_pro_administrativni_prapoporushennya/

¹⁴⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁴¹ Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Урядовий кур'єр від 06.06.2012. № 99.

надання йому додаткових матеріалів, необхідних для дачі висновку; з дозволу органу (посадової особи), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення, ставити особі, яка притягається до відповідальності, потерпілому, свідкам запитання, що стосуються предмета експертизи; бути присутнім при розгляді справи¹⁴².

Зауважимо, що Наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України від 26.12.2012 № 1950/5) «Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень» закріплено, що призначення судових експертиз та експертних досліджень судовим експертам державних спеціалізованих науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України та атестованим судовим експертам, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, їх обов'язки, права та відповідальність, організація проведення експертиз та оформлення їх результатів здійснюються у порядку, визначеному Кримінальним процесуальним, Цивільним процесуальним, Господарським процесуальним кодексами України, **Кодексом України про адміністративні правопорушення**, Кодексом адміністративного судочинства України, Митним кодексом України, Законами України «Про судову експертизу», «Про виконавче провадження», іншими нормативно-правовими актами з питань судово-експертної діяльності та цією Інструкцією¹⁴³.

Варто погодитись із думкою О.П. Угровецького та О.О. Свідерського, що для усунення процесуальної прогалини в КУпАП щодо провадження в справах про адміністративні правопорушення необхідно законодавчо закріпити право органу (посадової особи), уповноваженого розглядати справу про адміністративне правопорушення, вирішувати питання про призначення судової експертизи на свій розсуд, керуючись інтересами своєчасного, усебічного, повного та об'єктивного розгляду всіх обставин у справі про адміністративне правопорушення й визначення істини.

Рішення про призначення експертизи в справах про адміністративні правопорушення в юрисдикційній діяльності оформлюються, як правило, у вигляді постанов уповноваженого органу (посадової особи), у

---

¹⁴² Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁴³ Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 № 53/5. Офіційний вісник України від 03.12.1998 — 1998 р., № 46, стор. 172, стаття 1715, код акта 6348/1998.

провадженні якого знаходиться справа про адміністративне правопорушення. Винесена постанова про призначення експертизи містить три частини: вступну, описову й постановляючу. У вступній частині вказується, який орган (посадова особа) призначає експертизу, місце й час винесення постанови.

Описова частина об'єднує обставини справи про адміністративне правопорушення й містить стислу фабулу справи, фактичні та юридичні підстави призначення експертизи. У постановляючій частині визначається: кому доручається проведення експертизи; коло питань, що мають бути вирішені експертом; перелік матеріалів, наданих для дослідження. При організації слухання справи орган, у провадженні якого знаходиться справа про адміністративне правопорушення, може викликати судового експерта, який проводив експертизу, не тільки для надання письмового висновку на поставлені питання, але й для усних пояснень щодо наданого висновку експертизи, який процесуальне законодавство розглядає як самостійний засіб доказування¹⁴⁴.

Як впливає із аналізу чинного КУпАП, правовий статус експерта як учасника провадження у справах про адміністративні правопорушення вимагає уточнення, удосконалення і належного закріплення, зокрема, у частині вимог до висновку експерта в таких справах.

Стаття 274. Перекладач. Відповідно до КУпАП, перекладач призначається органом (посадовою особою), в провадженні якого перебуває справа про адміністративне правопорушення. Перекладач зобов'язаний з'явитися на виклик органу (посадової особи) і зробити повно й точно доручений йому переклад. Як правило, участь перекладача у справах про адміністративні правопорушення не має вираженої специфіки, проте при залученні перекладача до участі у справі, лідируючому суб'єктові доцільно врахувати ступінь належного володіння спеціальною (медичною, фармацевтичною) термінологією, що може мати значення при розгляді і вирішенні справи.

Таким чином, розглянувши учасників, які беруть участь у провадженні в справах про адміністративне правопорушення у сфері охорони здоров'я ми можемо констатувати факт недостатнього нормативно-правового закріплення процесуального статусу окремих учасників такого провадження, що певною мірою погіршує стан ефективності інституту адміністративної відповідальності у цілому.

---

¹⁴⁴ О.П. Угровецький, О.О. Свідерський. До питання участі судового експерта в справах про адміністративні правопорушення. Теорія та практика судової експертизи і криміналістики. 2018. № 18. С.194-202. DOI: <https://doi.org/10.32353/khrife.2018.21>.

Питання до самоконтролю:

1. Учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;

2. Особливості правового статусу медичного працівника як учасника провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я;

3. Основні та додаткові учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я.

2.3 Особливості кваліфікації окремих видів адміністративних правопорушень у сфері охорони здоров'я за участю Національної поліції

Стаття 44 КУпАП. Ключовою статтею КУпАП, відповідно до якої органи Національної поліції наділені адміністративними юрисдикційними повноваженнями у повному обсязі є частина 1 статті 44 КУпАП «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах».

Нормою статті передбачено, що незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах – тягнуть за собою накладення штрафу від 25 до 50 н.м.д.г. або громадські роботи на строк від 20 до 60 годин, або адміністративний арешт на строк до 15 діб.

Важливо, що за частиною 2 статті, особа, що добровільно здала наркотичні засоби або психотропні речовини, які були у неї в невеликих розмірах і які вона виробила, виготовила, придбала, зберігала, перевозила, пересилала без мети збуту, звільняється від адміністративної відповідальності за дії, передбачені цією статтею¹⁴⁵.

Також у примітці до статті 44 КУпАП вказано, що невеликий розмір наркотичних засобів та психотропних речовин визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я (**Міністерство охорони здоров'я України**), спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, протидії їх незаконному обігу (**Державна служба України з лікарських засобів та контролю за наркотиками**).

Насамперед зауважимо, що предметом адміністративного правопорушення, передбачених статтею 44 КУпАП, є наркотичні засоби та психотропні речовини.

Відповідно до Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори» від 15 лютого 1995 № 60/95-ВР, **наркотичні засоби** – це речовини природні чи синтетичні, препарати, рослини, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. У свою чергу, **психотропні речовини** – речовини природні

---

¹⁴⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

чи синтетичні, препарати, природні матеріали, включені до Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів¹⁴⁶.

Наркотичні засоби і психотропні речовини є такими, обіг яких забороняється або допускається лише з метою, чітко визначеною у національному та міжнародному законодавстві.

Об'єктом протиправних посягань за досліджуваною статтею є суспільні відносини у сфері охорони здоров'я населення та у сфері державного регулювання обігу наркотичних засобів або психотропних речовин.

Об'єктивна сторона правопорушення знаходить прояв у альтернативних діях: незаконному виробництві, придбанні, зберіганні, перевезенні, пересиланні наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах. Склад правопорушення є формальним і не передбачає настання негативних наслідків, або встановлення причинного зв'язку між такими наслідками і фактом вчинення адміністративного правопорушення.

Акцентуємо увагу на окремих складових такого правопорушення:

- **вироблення** наркотичних засобів – це відділення макової соломки або соку (опію) від рослин маку або листів, суцвіть і смоли від конопель;
- **виготовлення (виробництво)** наркотичних засобів або психотропних речовин – усі процеси, за винятком вироблення, за допомогою яких можуть бути отримані наркотичні засоби або психотропні речовини, у тому числі шляхом екстракції або рафінування, а також перетворення одних наркотичних або психотропних речовин на інші наркотичні засоби і психотропні речовини;
- **незаконне придбання** – може відбуватися шляхом купівлі, одержання в обмін на інші товари і речі, сплати боргу або дарування, присвоєння знайденого тощо за готівковою, безготівковою формою або у криптовалюті;
- **зберігання** полягає у фактичному володінні (таємному або відкритому) наркотичними засобами або психотропними речовинами;
- **перевезення і пересилка** – переміщення наркотичних засобів або психотропних речовин з одного місця в інше в межах України¹⁴⁷.

Важливими умовами кваліфікації діянь, передбачених статтею 44 КУпАП як адміністративного правопорушення, є:

По-перше, відсутність мети збуту;

---

¹⁴⁶ Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори. Закон України від 15.02.1995 № 60/95-ВР. Відомості Верховної Ради України від 07.03.1995. № 10, стаття 60.

¹⁴⁷ Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України URL: <https://sites.google.com/site/onuflib/komentar-kriminalnogo-kodeksu-ukraieni/rozdil-13-kk-komentar?tmpl=/system/app/templates/print/&showPrintDialog=1>.

По-друге, невеликі розміри наркотичних засобів і психотропних речовин.

Із відсутністю мети збуту все виглядає доволі просто, У особи, яка є власником наркотичного засобу (психотропної речовини) відсутній намір будь-яким засобом їх реалізувати (продати, подарувати, дати в борг, передати іншій особі, переслати та ін.).

Визначення невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів здійснюється у відповідності до Таблиці невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу затвердженої Наказом МОЗ України від 1 серпня 2000р. № 188¹⁴⁸.

Як недолік зауважимо, що останні зміни вносилися до відповідної Таблиці лише у 2015 році, що на наш погляд є недоліком з огляду на постійну динаміку наркозлочинності та поширення пов'язаних із нею негативних явищ у суспільстві.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення за ч.1 ст. 44 КУпАП посадовим особам органів Національної поліції доцільно зважити на наступні обставини:

1) Визначення кількості забороненої речовини (речовини, що є у особи, яка притягається до адміністративної відповідальності). Для цього необхідно виходити з даних вищевказаної нами Таблиці. Речовина невідомого походження, що перебуває у такої особи потребує зважування та поміщення у герметичну тару (пакет).

2) Проведення вилучення речовини невідомого походження (наркотичного засобу або психотропної речовини) відповідно до вимог, які визначені у статті 265 КУпАП.

3) Надіслання вилученої речовини (наркотичних засобів або психотропної речовини) для дослідження з метою встановлення її вмісту на предмет того чи містить вона наркотичні/психотропні складові. Результати проведеного дослідження оформляються довідкою спеціаліста (висновком експерта).

В ході здійснення провадження у справі про правопорушення, передбачене статтею 44 КУпАП, лідируючому суб'єкту необхідно визначитися із термінами реалізації провадження у справі. Зокрема такі справи у відповідності до статті 277 КУпАП розглядаються протягом доби. Кінцевий термін накладення стягнення в таких справах буде відрізнятися залежно від того, який орган розглядає справу – суд чи поліція.

---

¹⁴⁸ Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу: наказ МОЗ України від 01.08.2000 № 188. Офіційний вісник України від 08.09.2000 № 34, стор. 162, стаття 1468.

Варто погодитись із думкою Б.П. Суржан, що при розгляді матеріалів справи, є необхідними спеціальні знання, що потрібні для визначення, чи відноситься вказаний предмет протиправних дій до наркотичних речовин, або до психотропних речовин та прекурсорів, що включені до переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого Постановою Кабінету міністрів України від 06.05.2000 № 770. Крім того, спеціальних знань потребує встановлення факту, чи відповідає обсяг вилученого предмету протиправних дій саме категорії «невеликі розміри», враховуючи приписи Наказу МОЗ України від 01.08.2000 № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу»¹⁴⁹.

Але, в межах адміністративного провадження у таких справах виникає проблема, пов'язана із визначенням самого ініціатора призначення експертизи. Ми поділяємо думку фахівчині про те, що звернення до відомчих нормативно-правових актів, якими керуються спеціалізовані державні експертні установи МВС (наказ МВС від 17.07.2017 № 591 «Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України»). Як впливає із положень пп.1 пункту 5 розділу I «Загальні положення» Інструкції підставою для проведення експертиз відповідно до чинного законодавства є процесуальний документ (постанова, ухвала) про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом). Очевидно, що таким ініціатором має бути посадова особа органу Національної поліції, проте згідно зі статтею 284 КУпАП по справі про адміністративне правопорушення, орган (посадова особа) виносить одну з таких постанов: про накладення адміністративного стягнення; про застосування заходів впливу, про закриття справи¹⁵⁰.

Ці ж положення без деталізації відображені у відомчому наказі МВС України від 06.11.2015 №1376 «Про затвердження інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» і не дозволяють вести мову про нормативну підставу винесення постанови про призначення експертизи (залучення експерта), що лишається суттєвою проблемою чинного адміністративно-деліктного законодавства України та унеможливорює просту процедуру призначення

---

¹⁴⁹ Суржан Б.П. Особливості призначення експертизи у справах про адміністративні правопорушення у галузі охорони здоров'я населення. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/15425/13БІРНИК%2027_11_2019_p403-407.pdf.

¹⁵⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

експертизи в межах провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 44 КУпАП.

44-1 КУпАП «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження». За вказаною статтею органи Національної поліції наділені частковими адміністративними юрисдикційними повноваженнями.

Норма статті передбачає два, на перший погляд подібних, але відмінних за змістом склади. Перший полягає в ухиленні особи, **хворої на наркоманію**, від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння, що тягне за собою накладення штрафу від 10 до 25 н.м.д.г.

Другий – в ухиленні **особи, яка зловживає** наркотичними засобами або психотропними речовинами, від медичного обстеження. Це тягне за собою накладення штрафу від 25 до 50 н.м.д.г.

З викладеного випливає, що адміністративна відповідальність осіб, які зловживають наркотичними засобами є суворішою.

Об'єктом адміністративного правопорушення є суспільні відносини у сфері здоров'я (родовий) та визначений законодавством порядок проходження медичного огляду або порядок медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами(безпосередній).

Об'єктивна сторона правопорушення знаходить прояв у подібних за сутністю діях – ухиленні. Ухилення може бути від медичного огляду на наявність наркотичного сп'яніння, або від медичного обстеження.

Акцентуємо увагу на тому, що для більш ґрунтовного вивчення особливостей кваліфікації даного правопорушення, необхідно ознайомитись із спільним наказом МОЗ України та МВС України від 16.06.1998 № 158/417 «Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами»¹⁵¹ та спільним наказом МОЗ України, МВС України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини» від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5¹⁵².

Зауважимо, що **медичним оглядом вважається** огляд в наркологічному закладі особи, яка зловживає наркотичними засобами або

---

¹⁵¹ Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами: наказ МОЗ, МВС України від 16.06.1998 № 158/417. Офіційний вісник України від 13.08.1998. № 30, стор. 485, стаття 1156, код акта 5782/1998.

¹⁵² Про затвердження Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини: наказ МОЗ України, МВС України, Генеральної прокуратури України, Міністерства юстиції України від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5. Офіційний вісник України від 1997. № 48, стор. 440, код акта 4390/1997.

психотропними речовинами, з метою встановлення стану наркотичного сп'яніння. Також варто врахувати, що огляд **проводиться амбулаторно**.

В свою чергу, **медичним обстеженням** особи, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами, вважається її **обстеження в стаціонарних умовах** за направленням лікаря-нарколога після проведеного медичного огляду з метою підтвердження (або не підтвердження) встановленого лікарем-наркологом діагнозу «наркоманія» чи «токсикоманія».

Термін медичного обстеження не повинен перевищувати **10 діб**. Діагноз «наркоманія» чи «токсикоманія» встановлюється лікарсько-консультативною комісією наркологічного закладу, де проводиться медичне обстеження¹⁵³.

Суб'єкт представленої правопорушення часто кваліфікується як спеціальний. Особа, яка хвора на наркоманію, або особа, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами.

На наше переконання тут має місце певна особливість. Так у науково-практичних коментарях КУпАП, суб'єкт адміністративних правопорушень, передбачених статтями 175-1 та 178 визначено як загальний. Хоча у першому випадку ним очевидно є особа, яка курить (приміром, має тютюнову залежність), а в іншому – вживає алкогольні, слабоалкогольні напої, пиво (тобто не є прихильником тверезого способу життя). Виходячи з цього, особа, яка перебуває у стані наркотичного сп'яніння не обов'язково повинна зловживати ними, що бути направленою на медичне обстеження. Як впливає з положень Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини, підставою для постановки на облік таких осіб є встановлення діагнозу «наркоманія», «токсикоманія» або стану наркотичного сп'яніння¹⁵⁴.

Таким чином, ми вважаємо, що суб'єкт правопорушення, передбаченого частиною 1 статті 44-1 є спеціальним – особа, хвора на наркоманію. Тоді як за частиною 2 статті 44-1 суб'єкт є загальним – фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення правопорушення 16-річного віку. Звичайно, така особа має обґрунтовано вважатися такою, що перебуває у стані наркотичного сп'яніння.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується прямим умислом. Ухиленням від медичного огляду, медичного обстеження або

---

¹⁵³ Про затвердження Порядку проведення медичного огляду та медичного обстеження осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами: наказ МОЗ, МВС України від 16.06.1998 № 158/417. Офіційний вісник України від 13.08.1998. № 30, стор. 485, стаття 1156, код акта 5782/1998.

¹⁵⁴ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-X. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

лікування є умисне невиконання розпорядження поліцейського щодо медичного огляду, а так само невиконання призначень та рекомендацій лікаря особою, яка зловживає наркотичними засобами або психотропними речовинами (Так визначено «ухилення» у Законі України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»¹⁵⁵).

Зауважимо, що наведений вище по тексту підзаконний нормативно-правовий масив містить нечинні категорії, зокрема, «працівники міліції» або «органи внутрішніх справ», тоді як Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними» використовує поняття «поліцейські». Це саме стосується і визначення та розмежування суб'єктного складу правопорушення на осіб, які зловживають наркотичними засобами або психотропними речовинами (а фактично перебувають чи вважаються такими, що перебувають у стані наркотичного сп'яніння) та особи, які хворі на наркоманію (перебувають на обліку). Перераховані розбіжності ускладнюють роботу поліцейських щодо протидії цьому негативному явищу.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 44-1 КУпАП посадовим особам органів Національної поліції доцільно зважити на наступні обставини:

1) Чи має місце факт наркотичного сп'яніння. Загальними зовнішніми ознаками вживання наркотичних засобів (психотропних речовин) можуть вважатися: різкі перепади настрою, від особливої ласкавості до неадекватної поведінки; неприродна вузькість або розширення зіниць на тлі блиску в очах, або почервоніння очей; наявність незрозумілих шрамів в ліктьових, стегнових або інших областях кінцівок; неконтрольована агресія; проблеми спілкування, замкнутість, суїцидальні думки; різка відсутність апетиту або ж навпаки його надмірне збільшення; зміна в режимі сну; неприродний колір шкіри, надмірно швидка або уповільнена мова¹⁵⁶.

2) Чи перебуває особа на обліку з відповідним діагнозом, згідно із Класифікатором хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я (КХСПОЗ)¹⁵⁷.

В ході здійснення провадження у справі про правопорушення, передбачене статтею 44-1 КУпАП, поліцейським необхідно пам'ятати

---

¹⁵⁵ Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. Відомості Верховної Ради України від 07.03.1995. № 10, стаття 62.

¹⁵⁶ Ознаки наркоманії. URL: <https://newgenesis.com.ua/dlya-chleniv-rodini/>

¹⁵⁷ Національний класифікатор НК 025:2019 «Класифікатор хвороб та споріднених проблем охорони здоров'я» URL: https://moz.gov.ua/dokument_i_

терміни реалізації провадження у справі. Протокол про адміністративне правопорушення та матеріали про вчинене адміністративне правопорушення відповідно до статті 257 КУпАП надсилаються (надаються) до суду (судді). У відповідності до статті 277 КУпАП такі справи розглядаються протягом доби. Кінцевий термін накладення стягнення – не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через три місяці з дня його виявлення¹⁵⁸.

46-1 КУпАП «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення». В даній статті поліцейські наділені повноваженнями щодо складення протоколів про адміністративні правопорушення. Протиправність діяння полягає у Порушенні вимог режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіаційного забруднення, що виражається у проникненні в цю зону без дозволу відповідних органів або самовільному поселенні у ній, або знищенні, пошкодженні чи перенесенні знаків радіаційного забруднення або огорожі зазначеної зони. Вказані дії тягнуть за собою накладення штрафу на громадян від 20 до 30 н.м.д.г. з конфіскацією знарядь вчинення правопорушення, а на посадових осіб – від 25 до 30 н.м.д.г. з конфіскацією знарядь вчинення правопорушення.

Необхідно відмітити, що за статтею 4 «Визначення радіоактивно забруднених земель Закону України «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи», радіоактивно забруднені землі – це землі, які потребують проведення заходів радіаційного захисту та інших спеціальних втручань, спрямованих на обмеження додаткового опромінення, зумовленого Чорнобильською катастрофою, та забезпечення нормальної господарської діяльності. До зазначених у цій статті земель належать території, вказані в пункті 3 частини другої статті 2 Закону (зона гарантованого добровільного відселення – територія з щільністю забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Кі/км-2, або стронцію від 0,15 до 3,0 Кі/км-2, або плутонію від 0,01 до 0,1 Кі/км-2, де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити 1,0 мЗв (0,1 бер) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період)¹⁵⁹.

¹⁵⁸ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁵⁹ Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР від 16.04.1991. 1991. № 16, стаття 198.

У свою чергу, територія, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи, в межах України відповідно до положень Закону поділена на зони:

1) зона відчуження – це територія, з якої проведено евакуацію населення в 1986 році;

2) зона безумовного (обов'язкового) відселення – це територія, що зазнала інтенсивного забруднення довгоживучими радіонуклідами, з щільністю забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від 15,0 Кі/км² та вище, або стронцію від 3,0 Кі/км² та вище, або плутонію від 0,1 Кі/км² та вище, де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити 5,0 мЗв (0,5 бер) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період;

3) зона гарантованого добровільного відселення – це територія з щільністю забруднення ґрунту понад доаварійний рівень ізотопами цезію від 5,0 до 15,0 Кі/км², або стронцію від 0,15 до 3,0 Кі/км², або плутонію від 0,01 до 0,1 Кі/км², де розрахункова ефективна еквівалентна доза опромінення людини з урахуванням коефіцієнтів міграції радіонуклідів у рослини та інших факторів може перевищити 1,0 мЗв (0,1 бер) за рік понад дозу, яку вона одержувала у доаварійний період.

Слід звернути увагу, що межі цих зон установлюються та переглядаються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища, за погодженням з Національною академією наук, центральними органами виконавчої влади, сільського господарства та з питань продовольчої безпеки держави, безпеки використання ядерної енергії, управління зоною відчуження та зоною безумовного (обов'язкового) відселення, на основі експертних висновків¹⁶⁰.

Важливо знати, що діяльність поліцейських, державних службовців та працівників органів і підрозділів Національної поліції України в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення передбачена статтею 14 «Охорона територій зон відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення» Закону¹⁶¹, а також наказом МВС України від 13.12.2017 № 1023 «Про затвердження Положення про вахтовий метод служби (роботи) поліцейських, державних службовців та працівників

¹⁶⁰ Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР від 16.04.1991. 1991. № 16, стаття 198.

¹⁶¹ Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27.02.1991 № 791а-ХІІ. Відомості Верховної Ради УРСР від 16.04.1991. 1991. № 16, стаття 198.

органів і підрозділів Національної поліції України в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення»¹⁶².

Об'єктом правопорушення виступає здоров'я особи, а також встановлені чинним законодавством вимоги режиму радіаційної безпеки у спеціально визначеній зоні радіаційного забруднення.

Об'єктивна сторона виражається у наступних діях: а) проникнення в цю зону без дозволу відповідних органів; б) самовільне поселенні у ній; в) знищення, пошкодження чи перенесення знаків радіаційного забруднення або огорожі зазначеної зони.

Знаряддями вчинення правопорушення можуть виступати плавзасоби, садові інструменти, технічні засоби, тощо.

Суб'єкт адміністративного правопорушення може бути як загальним, так і спеціальним. Загальним суб'єктом є фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку. Спеціальним суб'єктом виступає посадова особа підприємства, установи організації, особливості адміністративної відповідальності якої визначені статтею 14 КУпАП.

Суб'єктивна сторона правопорушення характеризується умислом, адже правопорушник усвідомлює неправомірність власних дій, але все рівно їх вчиняє, незважаючи на ризик для власного здоров'я та здоров'я інших осіб.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 46-1 КУпАП посадовим особам органів Національної поліції доцільно врахувати наступні обставини:

1) Характер протиправних дій, що може полягати у проникненні, або самовільному поселенні, або знищенні, пошкодженні чи перенесенні знаків радіаційного забруднення або огорожі такої зони.

2) Чи належить особа, яка притягається до адміністративної відповідальності до посадових осіб.

Провадження у справі про правопорушення, передбачене статтею 46-1 КУпАП, передбачає складення поліцейськими протоколу про адміністративне правопорушення. Протокол та матеріали про вчинене адміністративне правопорушення відповідно до статті 257 КУпАП надсилаються (надаються) до суду (судді). У відповідності до статті 277 КУпАП такі справи розглядаються у п'ятиденний строк. Кінцевий термін накладення стягнення – не пізніш як через три місяці з дня вчинення

---

¹⁶² Про затвердження Положення про вахтовий метод служби (роботи) поліцейських, державних службовців та працівників органів і підрозділів Національної поліції України в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення: наказ МВС України від 13.12.2017 № 1023. Офіційний вісник України від 19.01.2018. № 6, стор. 150, стаття 253, код акта 88786/2018.

правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через три місяці з дня його виявлення¹⁶³.

46-2 КУпАП «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)». Вказана стаття передбачає адміністративну відповідальність за порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством). Такі дії тягнуть за собою накладення штрафу від 50 до 150 н.м.д.г.

Відповідно до статті 74-1 «Право на зайняття народною медициною (цілительством)» Основ законодавства України про охорону здоров'я, народна медицина (цілительство) є методами оздоровлення, профілактики, діагностики і лікування, що ґрунтуються на досвіді багатьох поколінь людей, усталені в народних традиціях і не потребують державної реєстрації.

Особи, які не мають спеціальної медичної освіти, зареєстровані в установленому законом порядку як фізичні особи – підприємці та отримали спеціальний дозвіл на зайняття народною медициною (цілительством), виданий центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я, мають право на зайняття народною медициною (цілительством). Кваліфікаційні вимоги до фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством), та умови зайняття народною медициною (цілительством) встановлюються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Порядок видачі спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством), перелік документів, необхідних для його одержання, та порядок анулювання спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством) встановлюються Кабінетом Міністрів України. Строк дії спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством) становить 5 років.

Державний нагляд (контроль) за виконанням фізичними особами – підприємцями умов зайняття народною медициною (цілительством) здійснюється центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я шляхом проведення планових або позапланових перевірок відповідно до Закону України «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності».

---

¹⁶³ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Підставою для відмови у видачі спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством) є: а) недостовірність відомостей у документах, поданих для отримання спеціального дозволу; б) невідповідність заявника кваліфікаційним вимогам для зайняття народною медициною (цілительством) згідно з поданими документами.

Підставою для переоформлення спеціального дозволу є зміна місцезнаходження фізичної особи – підприємця або місця зайняття народною медициною (цілительством).

Підставою для анулювання спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством) є: а) заява цілителя про анулювання спеціального дозволу; б) припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця; в) повторне порушення цілителем умов для зайняття народною медициною (цілительством); г) виявлення недостовірних відомостей у документах, поданих для отримання спеціального дозволу; ґ) встановлення факту передачі спеціального дозволу іншій особі для зайняття народною медициною (цілительством); д) невиконання розпорядження про усунення порушень умов для зайняття народною медициною (цілительством); е) неможливість цілителя забезпечити дотримання умов для зайняття народною медициною (цілительством); є) відмова цілителя у проведенні перевірки дотримання умов для зайняття народною медициною (цілительством); ж) смерть фізичної особи – підприємця¹⁶⁴.

Важливо врахувати, що зайняття народною медициною (цілительством) з порушенням встановлених законодавством вимог тягне за собою відповідальність згідно із законом, а здійснення цілительства з використанням засобів масової інформації забороняється¹⁶⁵.

До нормативної основи зайняття нетрадиційною медициною (цілительством) в Україні, поряд із вищенаведеними Законами, можна віднести Указ Президента України від 31.07.1998 № 823/98 «Про заходи щодо врегулювання діяльності в сфері народної і нетрадиційної медицини», яким керуючись статтею 3 Конституції України визначено необхідність суворого додержання вимог законодавства з питань охорони здоров'я, з метою врегулювання діяльності в сфері народної і нетрадиційної медицини¹⁶⁶.

---

¹⁶⁴ Основи законодавства України про охорону здоров'я; За-кон від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

¹⁶⁵ Основи законодавства України про охорону здоров'я; За-кон від 19.11.1992 № 2801-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2801-12>

¹⁶⁶ Про заходи щодо врегулювання діяльності в сфері народної і нетрадиційної медицини: Указ Президента України від 31.07.1998 № 823/98. Урядовий кур'єр від 13.08.1998.

Також, Постановою Кабінету Міністрів України від 03.12.2012 № 1145 затверджено Порядок видачі та анулювання спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством)¹⁶⁷.

Умови зайняття народною медициною (цілительством) та кваліфікаційні вимоги до фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством), закріплені наказом МОЗ України «Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством)» від 16.03.2016 № 189¹⁶⁸.

Об'єктом протиправного діяння виступає здоров'я населення а також встановлені законодавством вимоги щодо зайняття народною медициною (цілительством).

Об'єктивна сторона правопорушення полягає у порушенні встановлених законодавством вимог щодо зайняття народною медициною (цілительством).

Зокрема, зайняття народною медициною (цілительством) здійснюється з дотриманням таких умов: 1) застосовувати лише той метод народної медицини (цілительства), що ґрунтується на досвіді багатьох поколінь та який заявлений в спеціальному дозволі на зайняття народною медициною (цілительством); 2) вести на паперових носіях медичну документацію, що передбачену відповідними Умовами, та надавати на вимогу пацієнта копію його медичної документації, засвідчену особистим підписом Цілителя; 3) у разі відсутності діагностичного, профілактичного або лікувального ефекту від використання методів народної медицини своєчасно направити пацієнта до закладу охорони здоров'я з метою надання кваліфікованої медичної допомоги; 4) визначати показання та протипоказання для призначення пацієнтам лікування методами народної медицини при наданні медичної допомоги в кожному конкретному випадку; 5) проводити аналіз ефективності використання в медичній практиці методів народної медицини, які застосовує Цілитель; 6) забезпечити умови для запобігання виникненню ускладнень, які можуть призвести до погіршення стану здоров'я пацієнтів при лікуванні методами народної медицини; 7) знати вимоги медичної етики та деонтології і неухильно їх дотримуватися; 8) зберігати та надавати інформацію про пацієнта в установленому законодавством порядку; 9) одержувати інформовану добровільну згоду пацієнта на проведення оздоровлення, профілактики, діагностики і лікування Цілителем згідно з цими Умовами;

---

¹⁶⁷ Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством): Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2012 № 1145. Офіційний вісник України від 14.12.2012. № 93, стор. 179, стаття 3790, код акта 64781/2012.

¹⁶⁸ Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством): наказ МОЗ України від 16.03.2016 № 189. Офіційний вісник України від 06.05.2016. № 33, стор. 85, стаття 1310, код акта 81660/2016.

10) зберігати за місцем зайняття народною медициною (цілительством): копії документів, які додавались до заяви про видачу спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством); медичну документацію, яка передбачена додатками 1 та 2 до цих Умов; 11) використовувати приміщення (кабінет), в якому займаються народною медициною (цілительством), за різними функціональними призначеннями не допускається; 12) спільне використання приміщень (кабінетів) різними Цілителями повинно підтверджуватись договорами найму або оренди (суборенди) або іншими документами, які надають право користування цим приміщенням; 13) дотримуватись кваліфікаційних вимог до фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством); 14) проводити поточне (зранку та увечері) та генеральне прибирання приміщення предметів (раз на тиждень) із застосуванням дезінфекційних засобів, дозволених до використання в Україні¹⁶⁹.

Суб'єкт адміністративного правопорушення є загальним. Ним може виступати фізична осудна особа, яка досягла на момент вчинення адміністративного правопорушення 16-річного віку, особа, яка займається нетрадиційною медициною (цілительством) і не має відповідних дозвільних документів, або особа, яка має право на зайняття нетрадиційною медициною (цілительством), але порушує встановлені Законом вимоги.

Суб'єктивна сторона адміністративного правопорушення може проявлятися як у формі умислу, так і необережності.

Примітно, що поліцейські наділені правом складення протоколів про адміністративні правопорушення в таких справах, тоді як норма статті 46-2 КУпАП є суто медичною за своєю природою, а отже більш доцільним і ефективним мало б бути наділення відповідними юрисдикційними повноваженнями не поліцейських, а посадових осіб органів, що належать до серії управління МОЗ України.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 46-2 КУпАП посадовим особам органів Національної поліції доцільно зважати на наступне:

1) У чому саме полягало порушення встановлених законодавством вимог щодо зайняття народною медициною (цілительством).

2) Чи мало місце заподіяння шкоди життю і здоров'ю пацієнта, що може мати під собою підстави для відкриття кримінального провадження.

Провадження у справі про правопорушення, передбачене статтею 46-2 КУпАП, передбачає складення поліцейськими протоколу про

¹⁶⁹ Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством): наказ МОЗ України від 16.03.2016 № 189. Офіційний вісник України від 06.05.2016. № 33, стор. 85, стаття 1310, код акта 81660/2016.

адміністративне правопорушення. Протокол та матеріали про вчинене адміністративне правопорушення відповідно до статті 257 КУпАП надсилаються (надаються) до суду (судді). У відповідності до статті 277 КУпАП такі справи розглядаються у п'ятнадцятиденний строк з дня одержання органом (посадовою особою), правомочним розглядати справу, протоколу про адміністративне правопорушення та інших матеріалів справи. Кінцевий термін накладення стягнення – не пізніш як через три місяці з дня вчинення правопорушення, а при триваючому правопорушенні – не пізніш як через три місяці з дня його виявлення¹⁷⁰.

172-9-2 КУпАП «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля». Вказане правопорушення відрізняється від попередньо розглянутих, так як належить до Глави 13-А КУпАП, тобто пов'язане з корупцією. Воно полягає у порушенні встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля, втручання у підготовку та надання висновку з оцінки впливу на довкілля чи рішення про врахування результатів оцінки транскордонного впливу на довкілля, відмові уповноваженим законом територіальним органом, уповноваженим законом центральним органом виконавчої влади у видачі висновку з оцінки впливу на довкілля з підстав, не встановлених законом. Такі дії тягнуть за собою накладення штрафу на посадових осіб від 200 до 400 н.м.д.г.

Кваліфікований склад передбачає ті самі дії, вчинені особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за порушення, передбачене частиною 1 цієї статті і тягне за собою накладення штрафу на посадових осіб від 400 до 600 н.м.д.г. з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

У примітці до статті вказано, що суб'єктом правопорушення виступають особи, зазначені у пункті 1, підпунктах «а», «б» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»¹⁷¹.

Відповідно до Закону України від 23.05.2017 № 2059-VIII «Про оцінку впливу на довкілля», вплив на довкілля – це будь-які наслідки планованої діяльності для довкілля, в тому числі наслідки для безпечності життєдіяльності людей та їхнього здоров'я, флори, фауни, біорізноманіття, ґрунту, повітря, води, клімату, ландшафту, природних територій та об'єктів, історичних пам'яток та інших матеріальних об'єктів чи для сукупності цих факторів, а також наслідки для об'єктів культурної

---

¹⁷⁰ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

¹⁷¹ Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII. Відомості Верховної Ради України від 05.12.2014. № 49, стор. 3186, стаття 2056.

спадщини чи соціально-економічних умов, які є результатом зміни цих факторів¹⁷².

В свою чергу, відповідно до статті 2 «Зміст і суб'єкти оцінки впливу на довкілля» Закону, оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає:

1) підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до статей 5, 6 та 14 Закону;

2) проведення громадського обговорення відповідно до статей 7, 8 та 14 Закону;

3) аналіз уповноваженим органом відповідно до статті 9 Закону інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, іншої інформації;

4) надання уповноваженим органом мотивованого висновку з оцінки впливу на довкілля, що враховує результати аналізу, передбаченого пунктом 3 цієї частини;

5) врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до статті 11 Закону¹⁷³.

Щодо адміністративних правопорушень, передбачених статтею 172-9-2 КУпАП посадові особи органів Національної поліції наділені правом складення протоколів про адміністративні правопорушення. Форми відповідних протоколів та особливості оформлення матеріалів в справах про адміністративні правопорушення, пов'язані із корупцією закріплені наказом МВС України «Про затвердження Змін до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції» від 04.08.2017 № 690¹⁷⁴.

При складанні протоколу про адміністративне правопорушення за статтею 172-9-2 КУпАП посадовим особам органів Національної поліції доцільно зважати на наступне:

1) Чи належить особа, яка вчинила правопорушення до числа виступають осіб, зазначених у пункті 1, підпунктах «а», «б» пункту 2 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»;

¹⁷² Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради України від 21.07.2017. № 29, стор. 12, стаття 315.

¹⁷³ Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII. Відомості Верховної Ради України від 21.07.2017. № 29, стор. 12, стаття 315.

¹⁷⁴ Про затвердження Змін до Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВ України від 04.08.2017 № 690. Офіційний вісник України від 29.09.2017. № 76, стор. 69, стаття 2342, код акта 87351/2017.

2) Який характер носило порушення встановленої законодавством процедури та строків здійснення оцінки впливу на довкілля;

3) Чи мала місце повторюваність, що виступає кваліфікуючою ознакою у статті.

Проведення у справі про правопорушення, передбачене статтею 172-9-2 КУпАП, передбачає складення поліцейськими протоколу про адміністративне правопорушення. Відповідно до частин 3-5 статті 257 КУпАП, особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, одночасно з надісланням його до суду надсилає органу державної влади, органу місцевого самоврядування, керівникові підприємства, установи чи організації, де працює особа, яка притягається до відповідальності, повідомлення про складення протоколу для розгляду питання щодо можливого відсторонення такої особи від виконання службових повноважень із зазначенням характеру вчиненого правопорушення та норми закону, яку порушено. У разі участі у справі про адміністративне правопорушення викривача одночасно з надісланням протоколу до суду особа, яка склала протокол про вчинення адміністративного правопорушення, пов'язаного з корупцією, надсилає інформацію про особу викривача до Національного агентства з питань запобігання корупції.

Згідно із частиною 4 статті 277 КУпАП, строк розгляду адміністративних справ про адміністративні правопорушення, пов'язаних з корупцією, зупиняється судом у разі якщо особа, щодо якої складено протокол про таке правопорушення, умисно ухиляється від явки до суду або з поважних причин не може туди з'явитися (хвороба, перебування у відраженні чи на лікуванні, у відпустці тощо). Термін розгляду справ є загальним – 15 діб¹⁷⁵.

Стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією може бути накладено протягом трьох місяців з дня його виявлення, але не пізніше двох років з дня його вчинення.

Питання до самоконтролю:

1. Національна поліція України як суб'єкт провадження у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 44 КУпАП;

2. Особливості оформлення матеріалів у справах про ухилення особи від проходження медичного огляду/ обстеження на стан наркотичного сп'яніння;

3. Порядок оформлення матеріалів в справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтею 172-9-2 КУпАП.

---

¹⁷⁵ Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.

Список рекомендованих джерел:

1. Галай В.О. Способи захисту прав пацієнтів в Україні. Науково-практичний посібник. Київ. 2008. 74 с.
2. Гладун З.С. Державна політика охорони здоров'я в Україні (адміністративно-правові проблеми формування і реалізації): монографія. Тернопіль: «Економічна думка», 2005. 460 с.
3. Деякі питання Державної санітарно-епідеміологічної служби: Постанова Кабінету Міністрів України від 29 бер. 2017 р. № 348. Офіційний вісник України. 2017. № 43. С. 10. Ст. 1329.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Закон України від 07.12.1984 № 8073-Х. Відомості Верховної Ради УРСР від 18.12.1984. 1984, № 51. Ст. 1122.
5. Конвенція про права дитини: міжнародний документ від 20.11.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
6. Кримінальний кодекс України: Закон України від від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України від 29.06.2001 2001., № 25, Ст. 131.
7. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції: наказ МВС України від 06.11.2015 № 1376. Офіційний вісник України від 22.12.2015. № 99, стор. 201, стаття 3405.
8. Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення законодавства України щодо забезпечення якості лікарських засобів. Наказ МОЗ України від 26 жовт. 2001 року № 428. / Міністерство охорони здоров'я України. Офіційний вісник України. 2002. № 4. С. 127. Ст. 155 (дата звернення 01.06.2019)
9. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 № 2947-III. Відомості Верховної Ради України від 31.05.2002. 2002., № 21, Ст. 135.
10. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України від 03.10.2003. 2003, № 40, Ст. 356.
11. Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними: Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР. Відомості Верховної Ради України від 07.03.1995. № 10, стаття 62.

ДОДАТКИ

Додаток 1

Адміністративні правопорушення у сфері охорони здоров'я (пропонований список)

1) Глава 5 «Адміністративні правопорушення в галузі охорони праці і здоров'я населення»:

42 «Порушення санітарних норм»;

42-1 «Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації»;

42-2 «Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції»;

42-4 «Продаж лікарських засобів без рецепта у заборонених законодавством випадках»;

44 «Незаконні виробництво, придбання, зберігання, перевезення, пересилання наркотичних засобів або психотропних речовин без мети збуту в невеликих розмірах»;

44-1 «Ухилення від медичного огляду чи медичного обстеження»;

44-2 «Порушення обмежень, встановлених для медичних і фармацевтичних працівників під час здійснення ними професійної діяльності»;

45 «Ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу»;

45-1 «Порушення встановленого порядку взяття, переробки, зберігання, реалізації і застосування донорської крові та (або) її компонентів і препаратів»;

46 «Умисне приховування джерела зараження венеричною хворобою»;

46-1 «Порушення вимог режиму радіаційної безпеки в місцевостях, що зазнали радіоактивного забруднення»;

46-2 «Порушення встановлених законодавством вимог щодо заняття народною медициною (цілительством)»;

2) Глава 12 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі торгівлі, громадського харчування, сфері послуг, в галузі фінансів і підприємницькій діяльності»:

166-22 «Порушення вимог законодавства про безпечність та окремі показники якості харчових продуктів»;

3) Глава 13 КУпАП «Адміністративні правопорушення в галузі стандартизації, якості продукції, метрології та сертифікації»:

167 «Введення в обіг або реалізація продукції, яка не відповідає вимогам стандартів»;

168-1 «Виконання робіт, надання послуг громадянам-споживачам, що не відповідають вимогам стандартів, норм і правил»;

168-2 «Випуск у продаж продукції з порушенням вимог щодо медичних попереджень споживачів тютюнових виробів»;

170 «Недодержання стандартів при транспортуванні, зберіганні і використанні продукції (крім харчових продуктів)»;

4) Глава 13-А КУпАП «Адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією»:

172-9-2 «Порушення законодавства у сфері оцінки впливу на довкілля»;

5) Глава 15 КУпАП «Адміністративні правопорушення, що посягають на встановлений порядок управління»:

188-10 «Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері контролю якості та безпеки лікарських засобів»;

188-11 «Невиконання постанов, розпоряджень, приписів, висновків, а так само інших законних вимог посадових осіб органів державної санітарно-епідеміологічної служби»

Дотичні:

78 «Порушення порядку здійснення викиду забруднюючих речовин в атмосферу або впливу на неї фізичних та біологічних факторів»

80 «Випуск в експлуатацію транспортних та інших пересувних засобів з перевищенням нормативів вмісту забруднюючих речовин у відпрацьованих газах»

95 «Порушення правил і норм ядерної та радіаційної безпеки»

Відповідно до статті 255 «Особи, які мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення», уповноважені на те посадові особи органів Національної поліції мають право складати протоколи про правопорушення в таких правопорушеннях

Додаток 2
Корисні QR посилання

<p>Кримінальний кодекс України</p>	
<p>Кодекс України про адміністративні правопорушення</p>	
<p>Наказ МОЗ України від 01.08.2000 № 188 «Про затвердження таблиць невеликих, великих та особливо великих розмірів наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, які знаходяться у незаконному обігу»</p>	
<p>Наказ МВС від 06.11.2015 № 1376 «Про затвердження Інструкції з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення в органах поліції»</p>	

<p>Закон України від 24.02.1994 № 4004-ХІІ «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення»</p>	
<p>Закон України від 19.11.1992 № 2801-ХІІ «Основи законодавства України про охорону здоров'я»</p>	
<p>Спільний наказ МОЗ України, МВС України, Генеральна прокуратура України, Мініюстиції «Про затвердження Інструкції про порядок виявлення та постановки на облік осіб, які незаконно вживають наркотичні засоби або психотропні речовини» від 10.10.1997 № 306/680/21/66/5</p>	
<p>Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2012 № 1145 «Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціального дозволу на зайняття народною медициною (цілительством)»</p>	

<p>Закон України від 15.02.1995 № 62/95-ВР «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними»</p>	
<p>Закон України від 23.05.2017 № 2059-VIII «Про оцінку впливу на довкілля»</p>	
<p>Наказ МВС України від 13.12.2017 № 1023 «Про затвердження Положення про вахтовий метод служби (роботи) поліцейських, державних службовців та працівників органів і підрозділів Національної поліції України в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення»</p>	
<p>Закон України від 27.02.1991 № 791а-XII «Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи»</p>	

Навчальне видання

Українською мовою

Логвиненко Борис Олексійович

ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ
ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ
У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Навчальний посібник

Видання друкується в авторській редакції

Відповідальний редактор *Біла К. О.*
Технічний редактор *Олексенко Н. С.*
Дизайн обкладинки *Дем'янчук М. О.*

Підп. до друку 24.02.20. Формат 60x84 ¹/₁₆.
Ум. друк. арк. 5,5. Тираж 50 пр. Зам. № 0220-03/4.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 2
+38 (099) 7805049; +38 (067) 2100256

www.impact.dp.ua
e-mail: impact.dnepr@gmail.com